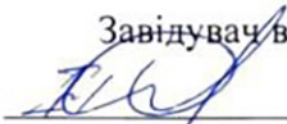

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

Ніна РЖЕВСЬКА

« 07 » 06 2024р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РР.»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 407 групи Коновалюк Валерій
Володимирович

Керівник: доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій, кандидат
політичних наук Сапсай Артем Петрович

Нормоконтролер:
(підпис)

Артем САПСАЙ
(ПІБ)

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКИХ ВІДНОСИН....	7
1.1 Розвиток відносин між Україною та Великою Британією в історичному вимірі	7
1.2 Розвиток відносин сторін у політичній та економічній сферах	17
1.3 Вплив культурного обміну на розвиток українсько-британських відносин.....	19
РОЗДІЛ 2 УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РР.....	25
2.1 Позиція Великої Британії щодо початку російсько-української війни	25
2.2 Санкції та обмеження щодо Росії з боку Великобританії.....	30
2.3 Відносини України з Великобританією під час повномасштабного вторгнення Росії.....	35
РОЗДІЛ 3: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКИХ ВІДНОСИН ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ.....	42
3.1 Роль Великої Британії у післявоєнному відновленні та розвитку України	42
3.2 Безпекова співпраця сторін після закінчення конфлікту	46
3.3 Аспекти гуманітарного співробітництва країн, їх вплив на подальший розвиток післявоєнних відносин.....	49
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Російсько-українська війна, яка триває з 2014 року, суттєво вплинула на міжнародні відносини, зокрема між Україною та Великою Британією. Цей збройний конфлікт, який розпочався з анексії Криму Росією та підтримки сепаратистських рухів на сході України, призвів до численних змін у геополітичному розкладі та змусив країни Європи і світу переглянути свої зовнішньополітичні пріоритети. В умовах глобальних змін та нових безпекових викликів важливо зрозуміти, як змінилися політичні, економічні та культурні зв'язки між Україною та Великою Британією.

На політичному рівні відносини між Україною та Великою Британією набули нового значення, особливо в контексті підтримки суверенітету і територіальної цілісності України. Велика Британія стала однією з провідних країн, які надають дипломатичну та політичну підтримку Україні на міжнародних форумах, таких як ООН, ОБСЄ та ЄС. Крім того, британський уряд активно співпрацює з українськими колегами в питаннях реформування сектору безпеки та оборони, надання військової допомоги та проведення спільних навчань.

В економічній сфері російсько-українська війна також вплинула на відносини між Україною та Великою Британією. З одного боку, санкції, запроваджені проти Росії, мали непрямий вплив на економічні зв'язки між Україною та Великою Британією. З іншого боку, обидві країни активно працюють над розвитком двосторонніх економічних відносин, що включає торгівлю, інвестиції та співпрацю у сфері енергетики. Важливими напрямками є розвиток інфраструктурних проєктів, участь британських компаній у модернізації української промисловості та розширення експорту українських товарів до Великої Британії.

Культурні зв'язки між Україною та Великою Британією також зазнали змін в умовах російсько-української війни. Культурна дипломатія стала важливим інструментом для зміцнення взаєморозуміння та підтримки позитивного іміджу України за кордоном. Важливими аспектами є обмін культурними програмами, розвиток академічних зв'язків, підтримка української діаспори у Великій Британії та

проведення спільних культурних заходів, які сприяють поширенню української культури та історії.

Дослідженням українсько-британських відносин було приділено велику увагу у відповідних публікаціях вчених та дослідників як з України, так і зі Сполученого Королівства. Тема відносин, особливо у період після воєнної агресії, розкривається у роботах таких авторів, як В. Андрейко, С. Віднянський, С. Гантінгтон, А. Грубінко[27], В. Крушинський[49], А. Мартинов [38], В. Огрізко, І. Тодоров [38], І. Черінько [46] та інших. Значний обсяг наукових публікацій, а також достатня кількість монографій, тез та інших академічних джерел є виявом значного зацікавлення наукової спільноти у вивченні сучасного стану українсько-британських відносин та їх перспектив у післявоєнний період. Це вказує не лише на актуальність досліджуваної теми, але й на необхідність більш глибокого аналізу стану цих відносин.

Віддаючи належне науковим напрацюванням авторів, зауважимо, що перспективи додаткових досліджень мають зосереджуватися на комплексному вивченні політичних, економічних, культурних та безпекових аспектів українсько-британського співробітництва в умовах триваючої війни та у післявоєнний період.

Відносини України та Великої Британії є ключовими в контексті підтримки України на міжнародній арені, а також розвитку оборонних та економічних співпраць. Велика Британія відіграє важливу роль у забезпеченні міжнародної підтримки для України, включаючи фінансову допомогу, сприяння реформам та підтримку інтеграції України до європейських і євроатлантичних структур. Тому дослідження цієї теми має велике теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє краще зрозуміти динаміку сучасних міжнародних відносин, визначити основні виклики та можливості для подальшого зміцнення співпраці між Україною та Великою Британією.

Мета дослідження: теоретично та практично обґрунтувати динаміку українсько-британських відносин у контексті російсько-українського конфлікту, зокрема з 2014 по 2024 роки.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати взаємодію України та Великої Британії у політичних та економічних аспектах в контексті російсько-української війни.
- Вивчити вплив культурного обміну на українсько-британські відносини під час війни.
- Дослідити реакцію та дії Великої Британії на етапі початку російсько-українського конфлікту.
- Визначити конкретну роль Великої Британії у процесах відновлення та підтримки України після завершення конфлікту.
- Визначити можливі напрямки економічної та політичної співпраці між країнами після завершення російсько-української війни.

Об'єкт дослідження: Українсько-британські відносини у період російсько-української війни 2014-2024 років та після її завершення

Предмет дослідження: Предметом дослідження є особливості та динаміка українсько-британських відносин в політичній, економічній та культурній сферах в умовах російсько-української війни 2014-2024 років, а також перспективи розвитку цих відносин після завершення військового конфлікту

В роботі використані наступні **методи дослідження**

- Історичний метод - для аналізу історичного контексту та еволюції українсько-британських відносин до початку війни 2014 року.
- Аналітичний метод - для дослідження особливостей політичних, економічних та культурних відносин між країнами під час російсько-української війни, аналізу дій та позицій сторін.
- Статистичний метод - для збору, обробки та аналізу статистичних даних щодо торговельно-економічного співробітництва, культурного обміну тощо у досліджуваний період.
- Порівняльний метод - для зіставлення українсько-британських відносин до та під час війни, виявлення змін та тенденцій.

- Метод прогнозування - для визначення можливих сценаріїв розвитку відносин після завершення війни з урахуванням накопиченого досвіду співпраці.
- Метод експертних оцінок - для залучення думок фахівців з питань українсько-британських відносин, аналітиків, політологів тощо.
- Метод контент-аналізу - для дослідження офіційних документів, угод, заяв, публікацій ЗМІ тощо, пов'язаних з темою дослідження.

Апробація результатів:

- Участь через публікацію тез доповідей у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність». Київ – 2024.
- Участь через публікацію тез доповідей у XV Міжнародній науково-практичній конференції «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі». Київ – 2024.

РОЗДІЛ 1: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКИХ ВІДНОСИН

1.1 Розвиток відносин між Україною та Великою Британією в історичному вимірі

У перебігу історичних подій Україна та Велика Британія встановили глибокі, які пройшли різноманітні випробування та етапи розвитку. Зародження дипломатичних зв'язків між цими країнами має свої корені ще в епоху Київської Русі та період Козацтва, коли українські землі утримували активні контакти з англійськими та іншими західноєвропейськими державами через торгівлю та військову співпрацю [35, с. 6].

Надзвичайно важливим елементом у взаємин між Україною та Великою Британією є наявність значної української діаспори в Британії, яка сформувалася внаслідок різних історичних обставин, зокрема після Другої світової війни. Ця діаспора, як виявляється, стала невід'ємною складовою культурного та громадського життя Британії, сприяючи зміцненню зв'язків між народами обох країн.

Про Україну як соціально-політичну реальність у Великій Британії було добре відомо ще з часів визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, котрого там називали «козацьким генералом». Під час візиту до Києва 4 вересня 1995 р. державний секретар її Величності у закордонних справах та в справах Співдружності Малкольм Рифкінд наголошував, що зв'язки України з Європою сягають далеко в минуле [11].

Відносини між Україною та Великою Британією мають довгу історію, яка розвивалася через певні різні етапи і обставини. Виокремимо ключові етапи цих відносин до початку воєнного конфлікту між Україною та Росією. Найраніші відомості про українсько-британські зв'язки відносяться до періоду Київської Русі. У 1017 році, після завоювання Англії датським королем Кнудом, у Києві знайшли притулок Едвард та Едмунд, сини англійського короля Едмунда II. Близько 1074 року майбутній великий князь київський Володимир Мономах одружився з Гітою,

дочкою англійського короля Гарольда II. До Києва їх, очевидно, супроводжували інші англійці, але кількість і доля цих осіб невідомі. Монгольське вторгнення у Східну Європу в середині XIII століття перервало розвиток міждержавних відносин, і до XVII століття українсько-британські контакти мали загалом спорадичний характер. Починаючи з XV століття, здійснювався експорт збіжжя та лісу з України до Британії через Балтійське море [18, с. 8].

У XVII столітті політичні контакти між Україною та Великою Британією посилилися. Зокрема, під час Визвольної війни українського народу 1648-1657 років під проводом Богдана Хмельницького, зростала увага британської дипломатії до подій в Україні. Відомо, що британський уряд слідкував за розвитком ситуації в Україні та навіть направляв своїх агентів для збору інформації. Однак, через політичні та військові обставини, ці контакти не мали значного впливу на розвиток подій.

У XVIII столітті інтерес до України з боку Великої Британії знову зріс. Це було зумовлено, зокрема, розширенням торгівлі та економічними зв'язками. Наприкінці XVIII століття, після поділу Речі Посполитої, коли значна частина українських земель увійшла до складу Російської імперії, Британія почала виявляти інтерес до ситуації на цих територіях. Британські мандрівники та дослідники відвідували Україну, залишаючи детальні описи своїх подорожей та спостережень. Зокрема, такі відомі мандрівники, як Джон Белл та Вільям Кокс, залишили цінні свідчення про економічне та культурне життя українців.

У XIX столітті українсько-британські відносини розвивалися на тлі загальноєвропейських подій та політичних змін. Після Наполеонівських воєн, Велика Британія стала однією з провідних світових держав, що сприяло посиленню її впливу на міжнародній арені. У цей період спостерігалось зростання британського інтересу до українських земель, зокрема, через їх стратегічне положення та економічний потенціал. Одним з важливих аспектів українсько-британських відносин у XIX столітті було культурне співробітництво. Українські діячі культури та науки, такі як Тарас Шевченко та Михайло Грушевський, підтримували контакти з британськими колегами, що сприяло поширенню інформації про Україну в Європі.

Перша половина ХХ століття стала періодом значних змін та потрясінь для обох країн. Під час Першої світової війни Україна опинилася в центрі глобального конфлікту, що призвело до посилення міжнародних контактів, у тому числі з Великою Британією. Після проголошення незалежності Української Народної Республіки у 1918 році, Британія визнала уряд УНР та встановила дипломатичні відносини. Однак, через політичну нестабільність та подальшу окупацію України більшовицькими військами, ці відносини не набули сталого характеру [40, с. 45].

Після Другої світової війни українсько-британські відносини розвивалися у рамках холодної війни. Велика Британія, як одна з провідних держав Заходу, підтримувала антирадянські рухи та організації, в тому числі українські емігрантські організації. Британські спецслужби активно співпрацювали з українськими націоналістичними організаціями, що діяли на території Західної Європи. У цей період також спостерігалось зростання наукового та культурного співробітництва між Україною та Великою Британією.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році, українсько-британські відносини набули нового імпульсу. Велика Британія однією з перших визнала незалежність України та встановила з нею дипломатичні відносини. Відтоді розпочався період активного співробітництва у різних сферах, включаючи політику, економіку, науку та культуру. Одним з ключових аспектів українсько-британських відносин стало військово-технічне співробітництво. Британія надавала Україні значну підтримку у реформуванні збройних сил та підвищенні їх боєздатності. Це співробітництво особливо посилилося після початку воєнного конфлікту на сході України у 2014 році.

Крім того, українсько-британські відносини характеризуються активною співпрацею у сфері освіти та науки. Багато українських студентів навчаються у британських університетах, що сприяє обміну знаннями та досвідом між двома країнами. У свою чергу, британські науковці активно співпрацюють з українськими колегами у різних галузях, що сприяє розвитку науки та технологій в обох країнах.

Не менш важливим аспектом є економічне співробітництво між Україною та Великою Британією. Обидві країни зацікавлені у розвитку торговельно-економічних

зв'язків, що сприяє зміцненню економік обох держав. Зокрема, Велика Британія є одним з провідних інвесторів в українську економіку, вкладаючи значні кошти у різні галузі, такі як енергетика, сільське господарство, технології та інфраструктура. Українські підприємства, у свою чергу, активно експортують свою продукцію до Великої Британії, що сприяє розвитку двосторонньої торгівлі [16, с. 6].

Останніми роками українсько-британські відносини отримали новий поштовх завдяки активній співпраці у міжнародних організаціях. Велика Британія підтримує Україну у її прагненнях до євроінтеграції та членства у НАТО, надаючи політичну та дипломатичну підтримку. Крім того, обидві країни активно співпрацюють у рамках ООН, ОБСЄ та інших міжнародних організацій, що сприяє зміцненню міжнародного авторитету та впливу України.

Перша половина XIX ст. Українсько-британські зв'язки проявлялися здебільшого через діяльність окремих британців на російській службі. Особливо активними в той час були різні архітектори та інженери, які брали участь у проектуванні і будівництві міських кварталів, будинків та інших споруд у різних містах України. Так у 1869 р. уродженець Уельсу Джон Гюз почав будівництво металургійного заводу і робітничого селища на місці, де згодом виросло місто Юзівка – нині Донецьк. За короткий час завод Гюза став найбільшим виробником чорного металу в Російській імперії. У Галичині на початку XX ст. за допомогою британського капіталу засновано декілька нафтових товариств для експлуатації дрогобицького нафтового району: Англо-австрійськетовариство в Тустановичах (1906 р.), Англо-польське торговельне товариство (1908 р.) та англійське акціонерне товариство у Львові (1912 р.). В кінці XIX і на початку XX ст. з України до Сполученого Королівства експортувалося збіжжя, цукор, жива худоба та залізна руда [13].

З початку XX ст. вагомим чинником в українсько-британських зв'язках стає боротьба українців за національні права в Російській та Австро-Угорській імперіях. Ще до вибуху Першої світової війни питання політичного становища українців почало частіше фігурувати в британській пресі і серед впливових британських кіл. До цього чимало причинилися зокрема політичний емігрант з України Володимир

Степанківський та британський публіцист Джордж Раффалович. Обидва займалися поширенням інформації про Україну і намагалися здобути прихильників української справи з-поміж чільних британців [24, с. 12].

Українська Народна Республіка. Після революції 1917 року, Україна проголосила незалежність від Російської імперії та створила УНР, уряд якої активно намагався залучити міжнародне визнання та підтримку. Він відкрив дипломатичні місії в ряді країн, включаючи Велику Британію. Британський уряд почав поважніше трактувати українське питання, хоч офіційне ставлення до українських національних змагань було стримане. У грудні 1917 р. Джон ПіктонБагг був призначений представником СК при уряді УНР. На початку 1918 р. СК було готове надати УНР офіційне визнання, однак після підписання Україною Берестейського миру з Центральними державами та вступу на її територію німецько-австрійських військ цю можливість було втрачено. Проте важливо зазначити, що визнання незалежності УНР Великою Британією не означало автоматичного гарантування захисту від зовнішніх загроз. УНР була фактично в стані громадянської війни, а також була змушена боротися з інтервенцією з боку Росії, Польщі та інших сусідніх держав. У підсумку, відносини між УНР та Великою Британією були складними та багатогранними в контексті того часу, і вони відображали складність політичних подій у Європі та світі після Першої світової війни. Британська дипломатія була переважно зосереджена на подіях у Росії, і рівень взаємодії з УНР фактично був обмеженим [23].

У період між Першою та Другою світовими війнами Україна перебувала в складі різних державних утворень, таких як Польща, Радянський Союз та інші. Цей час характеризувався складними політичними і соціальними перетвореннями, що мали значний вплив на розвиток української національної свідомості та міжнародні відносини. Після поразки українських національно-визвольних змагань 1917-1921 років, територія України була поділена між кількома державами, зокрема Польщею, Румунією, Чехословаччиною та Радянським Союзом.

У 1919-1923 роках у Лондоні діяли дипломатичні місії Української Народної Республіки (УНР) і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Ці місії мали

на меті привернути увагу міжнародної спільноти до українського питання і домогтися визнання незалежності України. Проте, в умовах політичної нестабільності та відсутності єдності серед українських політичних сил, ці зусилля не принесли бажаних результатів.

У 1930-х роках в Лондоні продовжували діяти представники українських політичних рухів, зокрема Українське Бюро та представники гетьманського і націоналістичних рухів. Важливу роль у популяризації українського питання у Великій Британії відіграли Англо-українські комітети. Перший з них був заснований у 1931 році представниками гетьманського руху і мав на меті залучити британців до підтримки української справи. Другий комітет був заснований у 1935 році за сприяння Українського Бюро і також працював над покращенням відносин між Україною та Великою Британією [45, с. 11].

Друга світова війна стала трагічним періодом в історії України, яка опинилася в епіцентрі військових дій між нацистською Німеччиною та Радянським Союзом. Українська територія зазнала значних руйнувань, а населення пережило масові репресії та геноцид. Після завершення бойових дій багато українців емігрували до Великої Британії, де вони стали основою української діаспори. Британія надала підтримку українським емігрантам, сприяючи їхній інтеграції в суспільство та надаючи можливості для навчання, працевлаштування та розвитку.

У роки Другої світової війни британський уряд звертався до українського питання в контексті дипломатичних переговорів щодо прилучення до СРСР західноукраїнських земель та встановлення нового радянсько-польського кордону. Після війни Україна увійшла до складу Радянського Союзу як Українська радянська соціалістична республіка. Велика Британія визнала ці територіальні зміни, проте відносини між країнами залишалися обмеженими через залежність Української РСР від Москви.

Післявоєнний період. Після Другої світової війни Україна увійшла до складу Радянського Союзу як Українська радянська соціалістична республіка. Велика Британія визнала ці територіальні зміни, проте відносини між країнами лишалися обмеженими через залежність Української РСР від Москви. Слід одразу зазначити,

що після закінчення Другої світової війни, зокрема також в умовах охолодження відносин між офіційним Заходом і Радянським Союзом, Велика Британія та її союзники обмірковували можливу майбутню роль українського національно-визвольного руху на випадок війни з СРСР. Багато уваги офіційні кола приділяли становищу українських переміщених осіб та біженців і полонених колишніх вояків дивізії «Галичина» у Західній Європі. Однак, як зазначалося вище, політика Заходу почала орієнтуватися на порозуміння з СРСР, й українське питання відійшло на задній план. Спроба британського уряду в 1947 р. встановити безпосередні дипломатичні відносини з Українською РСР залишилася без відповіді, й офіційні зв'язки між Великою Британією й УРСР далі здійснювалися лише в загальному контексті британсько-радянських відносин [25, с. 15].

Незалежність України. Побудова відносин. Після прийняття Верховною Радою України Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Велика Британія ставилася до України, як і до інших колишніх радянських республік, з осторогою, однозначно орієнтуючись на центральний радянський уряд. Але все ж таки Велика Британія визнала суверенітет та територіальну цілісність України, що стало важливим етапом у розвитку їхніх дипломатичних відносинах. Окрім того, обидві країни активно співпрацюють не тільки у сфері безпеки та оборони, економічному плані, сприяючи розвитку торгівлі, а й в сфері інвестицій, науково-технічного обміну, розвитку культурного обміну та гуманітарного співробітництва.

Як зазначав В. Крушинський, Україна, здобувши незалежність, узяла курс на «повернення в Європу», і саме це питання одразу посіло ключове місце в українобританських відносинах, ставши предметом постійних взаємних консультацій[49]. Як відомо, Велика Британія є прихильником розширення Європейського Союзу, оскільки залучення нових членів до ЄС призводить до децентралізації даної організації, що є вкрай вигідним для Великої Британії, яка завжди виступала проти федералістських тенденцій в Європейському Союзі. Заяви з британського боку про те, що Сполучене Королівство високо цінує прагнення України приєднатися до Європейського Союзу, звучать доволі регулярно.

Дипломатичні відносини між Україною та Великою Британією встановлені 10 січня 1992 року. Посольство України в Сполученому Королівстві розпочало свою роботу у вересні 1992 року. У тому ж році було відкрито Посольство Великої Британії в Україні.

У лютому 1993 року Президент України Леонід Кравчук з делегацією відвідав Велику Британію з офіційним візитом, що завершився підписанням основних договорів про співпрацю між Україною та Великою Британією. У грудні 1995 року Велику Британію відвідав Президент України Леонід Кучма, і була підписана українсько-британська декларація, де британська сторона підтримала прагнення України до наближення до Європейського Союзу чи можливого вступу до нього у майбутньому. Як впливовий член ЄС, Велика Британія має можливість впливати на рішення стосовно України. Її членство в ЄС принесе Великій Британії певні переваги, але також і проблеми, особливо політичного характеру. Торгівля відіграє ключову роль в українсько-британських відносинах, з Великою Британією є одним із найбільших торгових партнерів України в ЄС. Тканини, метали, хімічні продукти - основні статті українського експорту до Британії, в той час як Україна імпортує промислове обладнання, косметику та інші товари з Великої Британії [46, с. 45].

Президенти України чотири рази здійснювали офіційні візити до Великої Британії – у лютому 1993 року, грудні 1995 року, квітні 2017 року та жовтні 2020 року. Прем'єр-міністр Великої Британії відвідав Україну у квітні 1996 року. Прем'єр-міністри України перебували з візитами у Великій Британії чотири рази, останній з яких відбувся у листопаді 2019 року. Голова Верховної Ради України відвідав з візитом Велику Британію (Англію та Шотландію) у червні 2018 року.

Відносини між Україною та Великою Британією мають довгу історію, що охоплює різні етапи і виклики. Історично обидві країни мали обмін культурою та політичними впливами, але справжній прорив у відносинах відбувся після отримання Україною незалежності. Після проголошення незалежності у 1991 році, Україна почала активно шукати міжнародних партнерів для підтримки свого суверенітету та економічного розвитку. Велика Британія швидко стала одним із ключових партнерів України в Європі, надаючи значну політичну, економічну та

технічну підтримку. Важливим кроком у цьому процесі стало встановлення дипломатичних відносин між двома країнами у 1992 році, що дало змогу започаткувати офіційні канали для обміну та співпраці.

Засновані на спільних цінностях демократії, прав людини та ринкової економіки, відносини між Україною та Великою Британією відтоді зазнали значного зміцнення. Вони охоплюють широкий спектр сфер, включаючи торгівлю, енергетику, освіту, культуру, туризм та оборону. Одним із важливих аспектів співпраці є економічні зв'язки. Британія стала одним з провідних інвесторів в українську економіку, інвестуючи в такі галузі, як фінансовий сектор, нерухомість, сільське господарство та ІТ. Це сприяло створенню нових робочих місць, підвищенню технологічного рівня виробництва та зміцненню економічного зростання України.

Однією з ключових сфер співпраці є енергетика. Велика Британія надає технічну та фінансову допомогу Україні в реформуванні її енергетичного сектора, зокрема у впровадженні енергоефективних технологій та розвитку відновлюваних джерел енергії. Це допомагає Україні зменшити залежність від імпорту енергоресурсів та підвищити енергетичну безпеку країни. Крім того, британські компанії беруть активну участь у розвідці та видобутку енергоресурсів в Україні, що сприяє підвищенню енергетичного потенціалу країни [12, с. 10].

Освітня співпраця між Україною та Великою Британією також зазнала значного розвитку. Британські університети та дослідницькі установи надають українським студентам та науковцям можливості для навчання та проведення досліджень, що сприяє підвищенню рівня освіти та наукових досліджень в Україні. Крім того, британські культурні організації, такі як Британська Рада, активно сприяють розвитку культурних зв'язків між двома країнами через організацію різноманітних культурних заходів, виставок та конференцій.

Туризм є ще однією важливою сферою співпраці між Україною та Великою Британією. З кожним роком зростає кількість британських туристів, які відвідують Україну, що сприяє розвитку туристичної інфраструктури та підвищенню рівня обслуговування в Україні. З іншого боку, українці також все частіше відвідують

Велику Британію з туристичною метою, що сприяє зміцненню міжкультурних зв'язків та взаєморозуміння між народами.

Українсько-британські відносини поступово еволюціонують, зосереджуючись на ключових питаннях безпеки та стабільності економіки. Велика Британія активно підтримує Україну в її прагненнях до інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, надаючи політичну та технічну підтримку в проведенні реформ та зміцненні інституцій. Зокрема, британські експерти надають консультації та допомогу у реформуванні системи державного управління, судової системи, правоохоронних органів та інших важливих сфер.

Однією з важливих тем співпраці є безпека. Велика Британія надає Україні значну військову та технічну допомогу, включаючи навчання українських військових, постачання військової техніки та обладнання, а також участь у спільних військових навчаннях. Це сприяє підвищенню обороноздатності України та зміцненню її позицій на міжнародній арені. Крім того, Велика Британія активно підтримує Україну в її боротьбі з російською агресією, надаючи політичну, дипломатичну та економічну підтримку.

Однак, поступово виникає питання щодо відсутності української інфраструктури та досвіду у Великій Британії, що ускладнювало спілкування українських дипломатів у Лондоні з британськими колами. Для подолання цих труднощів необхідно зміцнити інституційні зв'язки між країнами, покращити обмін інформацією та досвідом, а також розширити мережу контактів між представниками різних секторів. Це дозволить створити сприятливе середовище для взаємодії та співпраці між державами [23, с. 3].

Зміцнення відносин між Україною та Великою Британією відображає загальну тенденцію до співпраці та взаєморозуміння у сучасному світі. Обидві країни продовжують працювати над поглибленням своїх зв'язків та спільних ініціатив у багатьох галузях для сприяння мирному та процвітаючому світовому порядку [9].

Для подальшого розвитку українсько-британських відносин можуть бути корисними подальші ініціативи з обміну досвідом, інвестиційна складова, розвиток спільних проєктів у різних галузях, а також поглиблення культурного та освітнього

обміну між державами. Такі заходи можуть сприяти подальшому зближенню і взаємному розумінню, що є важливим для подальшої розбудови міцних та стійких відносин між країнами.

1.2 Розвиток відносин сторін у політичній та економічній сферах

31 грудня 1991 року Велика Британія офіційно визнала незалежність України. Цю дату можна вважати відправною точкою у побудові нових політичних та економічних стосунків між країнами. Проте, відсутність стабільної валюти та високий рівень інфляції, становили зону ризику для Великої Британії.

Як вже відзначали раніше, протягом 90-х років українсько-британські відносини пройшли певну еволюцію. Якщо на початкових етапах центральним пунктом двостороннього діалогу були політичні питання, а саме становлення договірно-правової бази українсько-британських відносин (Додаток А), то з плином часу в контексті виваженої прагматичної зовнішньої політики України у двосторонніх відносинах починає домінувати економічний аспект.

Потужним поштовхом до подальшого розвитку економічно-політичних взаємовідносин між країнами стала підписана 8 жовтня 2020 року Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, яка містить 24 параграфи та 418 статей, які деталізують усі позиції у різноманітних сферах кооперації між країнами, наприклад: торгівля; торгівельні технічні бар'єри; санітарні та фітосанітарні заходи; митні й торгові преференції; створення торгівлі послугами та електронною комерцією; поточні платежі та рух капіталу; державні закупівлі; співробітництво в сфері науки та технологій; промислова і підприємницька політика; гірничодобувна промисловість та металургія; фінансові послуги; законодавство про товариства, корпоративне управління, облік і аудит; інформаційне суспільство; аудіовізуальна політика; туризм; сільське господарство та розвиток села; риболовна та морська політика; захист споживачів; співпраця з питань зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей; охорона здоров'я;

освіта, навчання та молодь; культура; співпраця у галузі спорту та фізичної активності [6].

2001 рік став, умовно кажучи, став роком імплементації угоди та, відповідно підготовчим для запуску повноцінних процесів. Вже починаючи з 2002 року можна відзначити, що обсяги торгівлі набирали нові обороти. Отже, проаналізуємо обсяги та динаміку зовнішньої торгівлі (ЗТО) товарами та послугами між Україною та Великобританією в період 2002 – 2014 років (Додаток В) [17].

2008 рік став найбільш динамічним з точки зору обсягів ЗТО. Цей рік характеризувався інтенсифікацією двостороннього економічного співробітництва та великою кількістю візитів на всіх політичних рівнях. Зокрема відбулися 2 візити президента України до Великої Британії та візит Голови Верховної Ради України. За підсумками візиту Президента України в травні 2008 року ухвалено Спільну заяву, в якій задекларовано стратегічний характер українсько-британських відносин.

Найбільш поширеними групами товарів, які експортувалися до Великої Британії були чорні метали, алюміній, мідь, вироби з чорних металів. В цілому ж група «Неблагородні метали та вироби» займала 62% у загальній експортній виручці. Друге місце посіла група «Жири і масла тваринного або рослинного походження», яка займала майже 12%. «Мінеральні продукти» посіла 3 місце з показником 8% [10].

Щодо імпорту, то найчастіше в Україну надходили товари з категорії «Засоби транспорту», а це майже 33% від усього імпорту. Група «Машини, устаткування та механізми» зайняла друге місце з показником у майже 19%. Замикає трійку лідерів галузей імпорту «Продукція хімічної промисловості» з показником 14%. Детальний аналіз ЗТО за рекордний в обсязі 2008 рік наведений у додатку (Додаток Б). Вже у 2009 році, після глобальної фінансової кризи з часів великої депресії, обсяг ЗТО скоротився майже на 1.4 млрд доларів США. та продовжував своє падіння щороку. І лише у 2019 році обсяг торгівлі між державами становив майже 1,5 млрд. фунтів стерлінгів, тим самим вийшов на позиції 2006 року. Однак структура ЗТО 2019 року кардинально змінилася. Анексія Криму та бойові дії на Донбасі суттєво вплинули на перерозподіл галузей. Експортні позиції Великої Британії займали: товари авіаційної

промисловості (79 млн фунтів стерлінгів), фармацевтичні товари (61 млн. фунтів стерлінгів), автомобілі (52 млн. фунтів стерлінгів). Лідерами українського експорту стали зернові культури (197 млн. фунтів стерлінгів) та залізо і сталь (182 млн. фунтів стерлінгів) [18].

Важливість збереження стабільних економічних взаємовідносин та покращення зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Великою Британією обумовлене фактором процесів глобалізації та введення інновацій, що в свою чергу спрощують і переміщення трудових ресурсів – кваліфікованих кадрів. Більше того, завдяки використанню сучасних комп'ютерних технологій та комунікаційних систем для надання певних видів послуг, фізичне переміщення працівників не потрібне.

1.3 Вплив культурного обміну на розвиток українсько-британських відносин

Велика Британія як одна з найбільших економічно розвинених країн Європи та світу, країна „Великої сімки”, постійний член Ради Безпеки ООН, учасник Європейського Співтовариства і НАТО має значний досвід міжнародного спілкування, великі можливості впливу на світові процеси у різних сферах. Країна є одним із провідних освітніх, наукових та культурних світових центрів. Відтак перед Україною з перших років незалежності постало важливе завдання використати досвід та різногалузеві можливості Сполученого Королівства [30, с. 5].

Слід зазначити, що українсько-британські відносини до останнього десятиріччя ХХ століття в силу географічних та історико-культурних особливостей обох країн, історичних обставин не набули стабільного конструктивного характеру. Проте із набуттям незалежності Україною, ситуація докорінно змінилася..

10 лютого 1993 року між урядами України і Великої Британії було укладено Угоду про співробітництво в галузях освіти, науки та культури, що є основоположним галузевим документом. Цей, а також інші документи дозволяють представляти українську культуру у Британії і навпаки.

Культурний обмін відіграє важливу роль у збереженні національної та етнічної ідентичності українців у Великій Британії. Це здійснюється через активну

участь просвітницьких, культурних, молодіжних та жіночих організацій. Наприклад, жіночі гуртки імені Лесі Українки в Ковентрі та гуртки княгині Ольги в Лестері, а також Український Клуб у Лондоні. Особлива увага приділяється навчанню рідної мови, культури та історії серед молодого покоління українців для формування національної свідомості. Ці цілі реалізуються через суботні школи та українські дитсадки, а також через секції українських митців та культурні заклади, такі як Бібліотека та Музей імені Тараса Шевченка у Лондоні. Українські громади у різних містах святкують традиційні свята, такі як Різдво та Великдень. Активна участь молодих українців у хорових і танцювальних колективах, а також у просвітницьких заходах, допомагає зміцнювати зв'язок з культурою своєї етнічної спадщини. Наприклад, такі колективи як чоловічі хорові ансамблі "Гомін", "Промінь" і "Боян" у Ноттінгемі, танцювальні ансамблі "Орлик" у Манчестері та "Заграва", "Барвінок" у Лестері, а також екуменічний хор "Дніпро".

З моменту заснування української громади у Великій Британії почалося видавництво періодичних видань. В даний час доступні часописи, такі як "Українська думка", "Визвольний шлях", "UkrainianReview" (англійською мовою, з 1954 року), журнал для школярів "Юні друзі", "Календар українця у Великій Британії", журнал "Відомості" (видається Митрополією УАПЦ у Великій Британії) та інші. Українська видавнича спілка активно працює в цьому напрямку. Велику роль у поширенні інформації про Україну виконує Українська служба BBC у Лондоні, яка налагоджує потік інформації про країну для понад 150 мільйонів аудиторії BBC по всьому світу[49].

В численних університетах Великої Британії надаються курси з україністики, що охоплюють широкий спектр предметів, включаючи українську мову, історію України, політологію, економіку, літературу та культуру України. Ці курси доступні на різних рівнях освіти, від бакалаврату до аспірантури. Університети Великої Британії роблять значний внесок у розвиток україністики, сприяючи глибокому розумінню України, її історії, культури та сучасних політичних процесів.

У Бірмінгемському університеті Центр східноєвропейських студій пропонує курси, що охоплюють різні аспекти україністики. Вивчення української мови є

основною частиною цих програм, що дозволяє студентам отримати глибокі знання про лінгвістичні особливості української мови та її місце серед слов'янських мов. Історія України викладається з акцентом на ключові події та етапи розвитку української державності, починаючи від Київської Русі до сучасності. Крім того, курси включають аналіз економічних процесів, що відбуваються в Україні, та їх вплив на світову економіку. Політологічні курси зосереджені на вивченні політичних інститутів, процесів та ідеологій, що формують сучасний політичний ландшафт України [9, с. 4].

Університетський Коледж Лондона (UCL) також пропонує програми з україністики у Школі слов'янських та східноєвропейських студій. Ці курси включають детальне вивчення української культури, літератури та історії. Студенти мають можливість досліджувати твори видатних українських письменників та поетів, таких як Тарас Шевченко, Іван Франко та Леся Українка, а також сучасних літературних діячів. Вивчення української культури охоплює народні традиції, музичну спадщину, народні ремесла та сучасні культурні тенденції. Історичні курси включають аналіз ключових історичних подій, таких як Голодомор, Друга світова війна та сучасні конфлікти на сході України.

Оксфордський університет пропонує курси з україністики, зосереджуючись на глибокому вивченні української історії та культури. Програми охоплюють різні періоди історії України, включаючи часи Київської Русі, Великого Князівства Литовського, Козацької доби, Російської імперії, Радянського Союзу та незалежної України. Курси також включають аналіз політичних та соціальних змін, що відбулися в Україні протягом цих періодів. Літературні курси дозволяють студентам ознайомитися з творчістю українських письменників та поетів різних епох, а також із сучасними літературними тенденціями.

Університет "Метрополітен" (Лондон) також надає можливість вивчення україністики, зокрема української мови та культури. Програми зосереджені на розвитку мовних навичок студентів та їх ознайомленні з культурними особливостями України. Курси включають вивчення української літератури, музики, мистецтва та народних традицій. Студенти мають можливість брати участь у

культурних заходах та семінарах, що сприяють глибшому розумінню української культури.

Університет Есекса пропонує курси з україністики, зосереджуючись на політичних науках та історії. Студенти вивчають політичні процеси, інститути та ідеології, що впливають на сучасну Україну. Курси також включають аналіз міжнародних відносин України, її зовнішньої політики та ролі у світовій політиці. Історичні курси охоплюють ключові події та періоди розвитку української державності, з особливим акцентом на сучасну історію та конфлікти.

Кембриджський університет пропонує серію лекцій з україністики (CUUS Ukrainianstudieslectureseries), що включають різноманітні аспекти української мови, культури та історії. Ці лекції читають провідні вчені та дослідники, що спеціалізуються на україністиці. Темі лекцій включають вивчення української літератури, аналіз політичних та соціальних процесів в Україні, а також дослідження культурних явищ та тенденцій [11, с. 5].

Вечірні мовні курси Школи слов'янських та східноєвропейських студій Університету Лондона також включають навчання з україністики. Студенти мають можливість вивчати українську мову на різних рівнях, від початкового до просунутого. Курси зосереджені на розвитку мовних навичок, а також на ознайомленні студентів з культурними та літературними аспектами України.

Науковими дослідженнями з україністики займаються провідні вчені британських університетів. Серед них варто відзначити Сару Бірч, Марка Бойцуна, Ендрю Вілсона, Яна Пресса, Стефана Пага, Девіда Сандерса, Катаріну і Романа Вольчуків. Сара Бірч спеціалізується на політичних процесах та виборчих системах України. Її дослідження включають аналіз демократичних процесів, політичних партій та електоральної поведінки в Україні. Марко Бойцун відомий своїми дослідженнями з історії України, зокрема періоду радянської окупації та національно-визвольного руху. Ендрю Вілсон досліджує сучасні політичні процеси в Україні, включаючи питання національної ідентичності та зовнішньої політики. Ян Пресс спеціалізується на вивченні української мови та літератури, зокрема творчості Тараса Шевченка та Івана Франка. Стефан Паг досліджує економічні

процеси в Україні, з особливим акцентом на період пострадянських трансформацій. Девід Сандерс займається аналізом соціальних процесів та впливу глобалізації на Україну. Катаріна і Роман Вольчуки спеціалізуються на вивченні української культури та мистецтва, зокрема народних традицій та сучасних культурних тенденцій.

Окремо слід висвітлити питання релігійного життя українців Великої Британії, адже саме церква як духовно-культурний та громадський інститут відіграє значну, якщо не вирішальну роль у збереженні етнічної ідентичності та культурної самобутності українців у діаспорі. Найбільша українська діаспорна організація Британії – Союз українців Британії має десятки представництв та організацій по всій країні. Духовно-культурним осередком життя британських українців залишається церква. Близько 2/3 з них належить до греко-католицької громади [16].

У 1947 році у Великій Британії почали діяти Українська автокефальна православна церква (УАПЦ) та Українська греко-католицька церква (УГКЦ). До громади останньої належить переважна більшість (73%) емігрантів та їх нащадків. Греко-католицькі храми є в Лондоні (УКЦ Святого Сімейства), Бедфорді (Св. Йосафата), Болтоні (Всіх Святих), Бері (Св. Марії), Ковентрі (Св. Володимира Великого), Дербі (Св. Михайла), Лідсі (Св. Августина), Шеффілді (Св. Катерини), тощо. Існують також римо-католицькі та протестантські громади [46].

Підсумовуючи, слід зазначити, що вплив культурного обміну на розвиток відносин між Україною та Великою Британією виявляється у наступних аспектах:

- реалізація британських програм технічної допомоги в Україні, що охоплюють соціальний розвиток, покращення бізнес-середовища, управління та розвиток неурядових організацій, права людини, ЗМІ, науково-технічні та освітні ініціативи, а також екологію;
- розвиток освітньої та науково-технічної співпраці через взаємодію між урядовими та фаховими установами, а також розвиток міжособистісних контактів, навчання та стажування українських студентів та фахівців у

провідних освітніх закладах Великої Британії, а також встановлення контактів між різними ВНЗ обох країн;

- взаємодія на багатосторонньому рівні для розвитку громадянського суспільства, вирішення соціально-економічних, правових, екологічних, медичних та освітніх проблем у рамках співпраці з міжнародними організаціями та урядами інших країн;
- розширення культурного обміну через представлення досягнень та співпрацю у галузі мистецтва, що сприяє взаємному розумінню і просуванню британської культури в Україні та української культури в Великій Британії за участі урядових та громадських організацій, а також активності української діаспори у Великій Британії.

Узагальнюючи, культурний обмін між Україною та Великою Британією створює платформу для взаємодії, співпраці та взаєморозуміння, що сприяє поглибленню та зміцненню відносин між цими двома країнами в різних сферах.

Успішне виконання різноманітних британських програм технічної допомоги в Україні, спільна робота над вирішенням актуальних гуманітарних проблем, розвиток науково-технічного співробітництва, активний культурний діалог та зусилля діаспори зберігають "центр" української культури у Великій Британії, сприяють зміцненню та розвитку України, а також наближенню українського суспільства до загальноприйнятих світових стандартів [32, с. 10].

РОЗДІЛ 2 УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РР.

2.1 Позиція Великої Британії щодо початку російсько-української війни

У контексті початку російсько-української війни у 2014 році, Велика Британія прийняла рішучу та послідовну позицію, яка відображала загальну засуджувальну реакцію міжнародної спільноти на дії Російської Федерації. Велика Британія визнала агресію Росії щодо України як порушення міжнародного права та суверенітету України, та виступила в підтримку територіальної цілісності України. Британія "не може і не буде просто дивитися" на "огидну і варварську" атаку Росії на Україну, заявив Борис Джонсон [24].

У своєму зверненні до британського парламенту, яке відбулося 19:00, прем'єр-міністр Борис Джонсон висловив жорстку позицію щодо дій президента Російської Федерації Володимира Путіна, який розпочав "широкомасштабне вторгнення по суші, морю і з повітря" без жодних попередніх провокацій. Він підкреслив, що це вторгнення є актом агресії, який не має жодних виправдань, і що Велика Британія, у співпраці зі своїми союзниками, готова відповісти на це рішучими заходами.

Джонсон оголосив про запровадження розгалуженого пакету санкцій, метою якого є значне уповільнення російської економіки. Санкції включають замороження активів усіх російських банків, що буде означати їх виключення з британської фінансової системи. Це рішення має на меті обмежити можливості російських фінансових установ здійснювати операції у Великій Британії, тим самим послаблюючи їхню фінансову стійкість і здатність підтримувати економічні операції в умовах міжнародного тиску [15, с. 124].

Особливу увагу було приділено банку ВТБ, активи якого будуть заморожені негайно і повністю. ВТБ є однією з найбільших фінансових установ Росії, і його виключення з британської фінансової системи стане суттєвим ударом по російському фінансовому сектору. Це рішення має за мету ізолювати банк від

міжнародних ринків капіталу та обмежити його здатність здійснювати міжнародні фінансові операції.

Джонсон також анонсував ініціювання законопроекту, спрямованого на заборону надання кредитів російським компаніям та державі у Великій Британії. Це має на меті позбавити російські підприємства та уряд доступу до британських фінансових ресурсів, що є критично важливим для підтримки економічної діяльності та фінансування різних проєктів. Таким чином, Велика Британія намагається створити додатковий фінансовий тиск на Росію, обмежуючи її можливості для залучення інвестицій та кредитів.

Крім того, прем'єр-міністр оголосив про замороження активів понад 100 фізичних та юридичних осіб, що мають безпосереднє відношення до російської влади або є ключовими гравцями у російській економіці. Це включає олігархів, державних чиновників та керівників великих компаній. Метою цього заходу є обмеження їхньої здатності використовувати свої активи за кордоном і створення додаткових фінансових труднощів для тих, хто підтримує режим Путіна.

Одним з важливих кроків, про які повідомив Джонсон, є заборона приземлення літаків "Аерофлоту" у Великій Британії. "Аерофлот" є провідною російською авіакомпанією, і заборона на її діяльність у британському повітряному просторі спрямована на те, щоб обмежити транспортні можливості Росії та створити додаткові незручності для російських пасажирів і вантажоперевезень.

Обмеження експорту товарів подвійного призначення до Росії, які можуть використовуватися у військових цілях, також є частиною нового санкційного пакету. Це включає товари та технології, які можуть мати як цивільне, так і військове застосування, і які можуть бути використані для підтримки військових операцій. Такий крок має на меті ускладнити доступ Росії до передових технологій та обладнання, необхідних для модернізації її військової інфраструктури [27, с. 29].

Прем'єр-міністр також оголосив про повну зупинку експорту високотехнологічних товарів та обладнання для буріння до Росії з боку Великої Британії. Це включає обладнання та технології, які використовуються у нафтовій та газовій промисловості, що є однією з ключових галузей російської економіки.

Обмеження експорту такого обладнання має на меті послабити здатність Росії здійснювати розвідку та видобуток природних ресурсів, що, у свою чергу, може призвести до значних економічних втрат.

Окрім цього, Джонсон оголосив про обмеження депозитів російських громадян у британських банках. Це рішення спрямоване на те, щоб обмежити можливості російських громадян зберігати та використовувати свої фінансові ресурси у Великій Британії, тим самим створюючи додатковий фінансовий тиск на російську еліту.

Також було зазначено про намір Великої Британії співпрацювати зі своїми союзниками з метою відключення Росії від платіжної системи SWIFT. SWIFT є міжнародною платіжною системою, яка забезпечує проведення фінансових транзакцій між банками по всьому світу. Відключення Росії від цієї системи створило б значні труднощі для російських фінансових установ у здійсненні міжнародних платежів та операцій, що могло б серйозно вплинути на російську економіку. Однак Джонсон підкреслив, що цей процес буде складним і потребуватиме значних зусиль та координації з боку міжнародного співтовариства.

Підсумовуючи своє звернення, Борис Джонсон наголосив на тому, що Велика Британія та її союзники рішуче налаштовані протидіяти агресивним діям Росії і що "олігархам у Лондоні ніде не буде сховатися". Це підкреслює готовність британського уряду вживати всіх необхідних заходів для притягнення до відповідальності тих, хто підтримує та фінансує агресивні дії російського уряду. Джонсон висловив впевненість у тому, що міжнародне співтовариство згуртується навколо цього питання і спільними зусиллями вдасться запобігти подальшій ескалації конфлікту.

Уряд Великої Британії активно виступив за засудження російської анексії Криму, висловлюючи неприйнятність таких дій та закликаючи до їх міжнародного визнання. Крім того, Велика Британія була активним учасником формування та підтримки міжнародних санкцій проти Росії у зв'язку з подіями на сході України, які спрямовувалися на накладання тисків на російський уряд та відволікання відступницьких дій [28, с. 4].

Під керівництвом Великої Британії в рамках Європейського Союзу були прийняті ряд обмежувальних заходів, що включали у себе заборону на постачання зброї, санкції проти осіб, відповідальних за анексію Криму та підтримку російських сепаратистських рухів на сході України. Крім того, Велика Британія приєдналася до спільних зусиль з іншими країнами, щоб надати військову та гуманітарну допомогу Україні в умовах загострення конфлікту.

Велика Британія зайняла рішучу та безкомпромісну позицію щодо початку російсько-української війни у 2014 році, визнаючи дії Росії як явне порушення міжнародного права та суверенітету України. Прем'єр-міністр Борис Джонсон рішуче засудив дії Росії, назвавши їх "огидною і варварською" атакою на суверенну державу. Велика Британія, разом зі своїми міжнародними союзниками, прийняла низку санкцій, спрямованих на засудження російської агресії та гальмування розвитку російської економіки. Ці санкції включали замороження активів російських державних компаній і окремих осіб, заборону надання кредитів російським підприємствам та обмеження торгівлі і експорту.

У відповідь на анексію Криму Росією у 2014 році Велика Британія також виступила проти цього незаконного кроку і підтримала міжнародні санкції проти Росії. Як член Європейського Союзу, Велика Британія приєдналася до обмежувальних заходів, які передбачали заборону на постачання зброї до Росії, а також санкції проти осіб, які безпосередньо відповідальні за анексію Криму та підтримку сепаратистських рухів на сході України. Ці санкції включали заборону на в'їзд до ЄС та замороження активів для тих, хто був причетний до цих дій [37, с. 45].

Глибоке розуміння того, що конфлікт в Україні є частиною більш широких геополітичних стратегій Росії, спонукало західні країни, зокрема Велику Британію, до збільшення обсягу допомоги, наданої Україні. Це включає не лише фінансову підтримку, але й військову допомогу, зокрема постачання оборонного обладнання та навчання українських військових. Велика Британія надає значну допомогу в галузі реформування української армії, допомагаючи підвищити її ефективність та здатність протистояти агресії.

Важливим аспектом підтримки України з боку Великої Британії є також дипломатична та політична підтримка. На міжнародних майданчиках, таких як ООН, НАТО та ЄС, Велика Британія активно виступає за збереження суверенітету та територіальної цілісності України. Вона підтримує зусилля щодо посилення санкцій проти Росії у разі подальшої ескалації конфлікту та працює над зміцненням міжнародної коаліції, яка протистоїть агресивній політиці Росії.

Крім того, Велика Британія докладас значних зусиль для підтримки демократичного розвитку України. Вона підтримує реформи у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та управління, допомагаючи Україні створювати більш прозорі та ефективні інститути. Це включає фінансування програм технічної допомоги, обмін досвідом та надання експертної підтримки.

Значний внесок Великої Британії у боротьбу з дезінформацією також є ключовим елементом її підтримки України. У відповідь на потік пропаганди та фальшивих новин, які розповсюджує Росія, Велика Британія допомагає Україні розвивати власні медіаресурси, навчати журналістів та створювати стратегії для протидії дезінформації. Це сприяє зміцненню медіапростору України та підвищенню його стійкості до зовнішніх інформаційних атак.

Військова допомога Великої Британії включає постачання сучасних оборонних технологій, таких як протитанкові ракетні комплекси та системи протиповітряної оборони. Велика Британія також забезпечує навчання українських військових у рамках спільних військових навчань та тренувань, підвищуючи їхню бойову готовність та оперативні здібності. Важливим компонентом цієї співпраці є обмін розвідувальною інформацією, що допомагає Україні ефективніше планувати свої оборонні операції [47, с. 3].

Окрім військової та політичної підтримки, Велика Британія також сприяє економічному розвитку України. Вона надає фінансову допомогу для реалізації реформ у різних секторах економіки, допомагає залучати іноземні інвестиції та підтримує програми розвитку малого та середнього бізнесу. Це включає створення сприятливих умов для ведення бізнесу, розвиток інфраструктури та підвищення енергетичної безпеки України.

Узагальнюючи, позиція Великої Британії відображається у рішучих діях та підтримці для України, які підтверджуються заходами засудження та санкцій проти Росії, а також активним участю у міжнародних зусиллях для забезпечення миру та стабільності в регіоні.

2.2 Санкції та обмеження щодо Росії з боку Великобританії

Санкційні заходи та обмеження від Великої Британії спрямовані на Росію в контексті російсько-української війни відображають активну політику стримування агресивних дій та підтримки міжнародного порядку. Ці заходи, введені з метою накладення тиску на Росію та підтримки України, включають економічні санкції та дипломатичні заходи.

Велика Британія приєдналася до міжнародних зусиль у накладенні санкцій на Росію, зокрема, шляхом співпраці з Європейським Союзом та іншими країнами. Ці санкції охоплюють заборону на постачання зброї, замороження активів та обмеження фінансових операцій з певними російськими суб'єктами.

16.02.2024 Сполученим Королівством разом з партнерами по коаліції Група Семи+ внесено значні зміни в модель атестації обмеження цін на нафту та посилено режим відповідності. Зокрема, було введено вимоги до перед-рейсової атестації і надання деталізованої інформації про додаткові витрати за запитом органів влади.

22.02.2024 Уряд Сполученого Королівства оголосив про схвалення нового пакету санкцій проти 50 фізичних та юридичних осіб, які підтримують путінську війну проти України. Таке рішення також приурочене другій річниці початку повномасштабної агресії проти нашої держави [40].

Дія санкцій спрямована на запровадження суворих заходів проти тих осіб, які постачають збрф боєприпаси, системи залпового вогню, ракети та вибухові речовини. Також вони спрямовані на ключові джерела російських доходів, що дозволить обмежити торгівлю металами, діамантами та енергоносіями, а також обмежать фінансування війни путіна [39, с. 45].

Зазначений пакет санкцій є складовою частиною більш широких дій Великої Британії щодо обмеження потоків доходів Кремля від війни та припинення неодноразових російських спроб обійти західні санкції.

Зокрема, обмеження введено проти:

- компаній, пов'язаних з виробництвом боєприпасів, таких як ракетні системи запуску, ракети, вибухівка та інші важливі товари, які використовуються у військовій техніці;
- ключових російських імпортерів та виробників верстатів, які відіграють важливу роль у виробництві життєво важливих оборонних систем і компонентів, починаючи від ракет і двигунів до танків та винищувачів;
- нафтотрейдерів, які сприяють безперешкодній торгівлі російською нафтою поза зоною дії санкцій Великої Британії та Групи Семи;
- компаній, які працюють в російському енергетичному секторі як частина «тіньового флоту»;
- російських алмазних компанії, виробництво яких становить 30% частки світового алмазного ринку;
- п'яти топ-менеджерів або власників провідних російських виробників міді, цинку та сталі.

Велика Британія та її союзники продовжують активну роботу над посиленням санкційного тиску на Росію, особливо в контексті протидії російському «тіньовому флоту», який використовується для обходу міжнародних обмежень. Санкції, запроваджені Групою Семи, були спрямовані на обмеження можливостей Росії експортувати нафту, що є одним із основних джерел доходу для російської економіки. Однак Москва адаптувалася до цих обмежень, створивши складну мережу суден та компаній, що дозволяє їй продовжувати торгівлю нафтою, попри санкції [33, с. 1].

22 лютого 2024 року Велика Британія опублікувала свою першу санкційну стратегію, яка визначає, як країна буде протидіяти зловмисній діяльності та змінювати існуючу ситуацію. Цей документ не лише підсумовує поточні санкційні режими, але й визначає стратегічні підходи до співпраці з союзниками та партнерами. Метою є максимізація впливу санкцій на місцях, зменшення здатності

Росії обходити обмеження, а також захист самої Великої Британії від потенційних загроз.

Одним із ключових елементів нової стратегії є боротьба з російським «тіньовим флотом». Цей термін стосується неофіційних морських перевезень, що використовуються для транспортування російської нафти в обхід санкцій. Росія активно використовує мережу суден, зареєстрованих під зручними прапорами інших країн, а також створює фіктивні компанії для здійснення торговельних операцій. Така схема дозволяє Москві залишатися на глобальному ринку нафти, знижуючи ефективність санкційного режиму. У відповідь Велика Британія та її союзники розробляють нові методи ідентифікації та відстеження таких суден, а також встановлюють жорсткіші обмеження на їхню діяльність.

Уряд Великої Британії також розглядає можливість запровадження заборони на імпорт алмазів з Росії. Цей крок має важливе значення, оскільки російська алмазна промисловість є одним із значних джерел валютних надходжень для країни. Заборона на імпорт алмазів стане суттєвим ударом по російській економіці, одночасно посилюючи тиск на Москву з метою припинення її агресивних дій на міжнародній арені.

Додатково уряд планує введення заборони на допоміжні послуги, пов'язані з металами, спільно з міжнародними партнерами. Це включає обмеження на надання фінансових, логістичних та інших послуг, необхідних для експорту та імпорту металів. Таким чином, Велика Британія намагається зменшити можливості Росії використовувати глобальну інфраструктуру для підтримки своєї металургійної промисловості.

Санкційний пакет також передбачає фінансові заходи для підтримки компаній, які вирішили припинити співпрацю з Росією. Уряд надаватиме фінансову допомогу та консультування, щоб зменшити економічні ризики та втрати, пов'язані з розривом комерційних зв'язків. Це стимулює британські компанії до більш активної участі у санкційній політиці, забезпечуючи їхню стійкість та конкурентоспроможність на ринку [44, с. 7].

Планується посилення обмежень проти російського фінансового сектора. Це включає заморожування активів, обмеження на фінансові транзакції та санкції проти ключових російських фінансових інститутів. Мета цих заходів — ізолювати російську економіку від міжнародних фінансових ринків, ускладнивши доступ до капіталу та фінансових послуг.

Щоб забезпечити більшу прозорість у декларуванні активів, уряд Великої Британії впроваджує нові регуляторні вимоги. Ці заходи спрямовані на виявлення і запобігання використанню британських фінансових установ для приховування або відмивання російських активів. Зокрема, вводяться жорсткіші правила для фінансових установ щодо перевірки клієнтів та їхніх транзакцій, що допоможе запобігти незаконним фінансовим операціям.

Ці заходи набудуть чинності з 26 грудня, що дає уряду та бізнесу час для підготовки до нових правил. Згідно з торговельними даними за 2021 рік, ці заходи передбачають обмеження у розмірі 70 мільйонів фунтів стерлінгів на потенційний експорт з Великої Британії до Росії та 67 мільйонів фунтів стерлінгів на імпорту з Росії до Великої Британії. Також передбачається посилення санкцій на 662 мільйони фунтів стерлінгів щодо експорту товарів, які вже підпадають під обмеження.

Впровадження санкційних заходів Великої Британії щодо Росії у контексті конфлікту на сході України свідчить про активну політику стримування агресивних дій та підтримки міжнародного порядку. Ці заходи, що включають економічні санкції та дипломатичні дії, спрямовані на накладення тиску на Росію та підтримку України, і відображають зобов'язання Великої Британії до збереження міжнародної стабільності та справедливості. Разом з Європейським Союзом та іншими країнами, Велика Британія використовує свою роль на міжнародній арені для підтримки санкцій проти Росії. Введення нових санкцій проти осіб та компаній, які підтримують російську армію та військову промисловість, свідчить про посилення заходів у відповідь на військову агресію Росії [26, с. 49-65].

Прийняття обмежень на експорт товарів і технологій, які можуть підтримувати війну Росії проти України, додатково підсилює ефективність

санкційної політики. Ці заходи спрямовані на обмеження потоків доходів Кремля та запобігання неодноразовим спробам обійти західні санкції.

Зазначений пакет санкцій відображає рішучість Великої Британії і її союзників у протистоянні російській агресії. Спільна робота з партнерами по коаліції, зокрема в рамках Групи Семи+, свідчить про згуртованість міжнародної спільноти у відповідь на загрозу міжнародній безпеці.

Пакет санкцій включає економічні обмеження, такі як замороження активів і заборона на ведення бізнесу з певними російськими компаніями та індивідами, які мають зв'язки з Кремлем. Ці заходи спрямовані на те, щоб посилити фінансовий тиск на російську економіку, особливо на сектори, які є ключовими для військово-промислового комплексу. Наприклад, обмеження на експорт високотехнологічного обладнання, яке може бути використане у військових цілях, значно ускладнюють здатність Росії модернізувати свою армію та підтримувати свої військові амбіції.

Крім того, санкції також спрямовані на фінансові установи та банківський сектор Росії. Відключення російських банків від міжнародних платіжних систем, таких як SWIFT, значно ускладнює проведення транзакцій і ведення бізнесу за кордоном. Це створює серйозні фінансові труднощі для російської економіки, обмежуючи її можливості отримувати іноземну валюту та інвестиції, що є життєво важливими для підтримки внутрішньої стабільності.

Однією з ключових цілей санкцій є також обмеження доступу Росії до міжнародних фінансових ринків. Заборона на інвестиції в російські цінні папери та облігації знижує здатність уряду залучати капітал на зовнішніх ринках, що значно обмежує його фінансові можливості. Це, в свою чергу, зменшує здатність Росії фінансувати військові операції та інші агресивні дії за кордоном [42, с. 45].

Спільна робота Великої Британії з партнерами по коаліції, зокрема в рамках Групи Семи+, свідчить про згуртованість міжнародної спільноти у відповідь на загрозу міжнародній безпеці. Група Семи+, яка об'єднує найрозвиненіші економіки світу, виступає ключовим механізмом координації санкційної політики проти Росії. В рамках цієї групи розробляються спільні підходи до санкцій, що дозволяє уникнути дублювання зусиль і підвищує ефективність обмежувальних заходів.

Крім Групи Семи+, Велика Британія активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз і НАТО, для забезпечення узгодженості санкційних заходів. Це сприяє створенню єдиного фронту проти агресії та забезпечує максимальний тиск на Росію з боку міжнародної спільноти. Спільні зусилля у рамках цих організацій дозволяють не лише посилити ефективність санкцій, але й створюють основу для довгострокової стратегії стримування Росії.

Опублікування санкційної стратегії Великої Британії є важливим кроком у напрямку систематизації та узгодження заходів з іншими країнами для ефективної протидії зловмисній діяльності. Цей документ визначає стратегічні підходи та способи співпраці з союзниками та партнерами, що є ключовими елементами успішної санкційної політики. Стратегія включає аналіз поточних викликів та загроз, а також конкретні заходи для їхнього подолання. Вона також передбачає створення механізмів моніторингу та оцінки ефективності санкцій, що дозволяє своєчасно вносити корективи та адаптуватися до змін у міжнародному середовищі.

Усі ці заходи свідчать про серйозність зобов'язань Великої Британії у підтримці міжнародної стабільності та засудженні агресивних дій Росії. Вони також вказують на необхідність подальшої співпраці та координації з іншими країнами для успішної протидії загрозам міжнародній безпеці. Санкції є лише частиною комплексного підходу до стримування Росії, який також включає дипломатичні зусилля, військове стримування та підтримку міжнародних партнерів.

2.3 Відносини України з Великобританією під час повномасштабного вторгнення Росії

З початку 1990-х років українсько-британські відносини пройшли значну еволюцію, від початкових етапів, зосереджених переважно на політичних питаннях, до сучасного стану, де ключову роль відіграють економічні та оборонні аспекти. Перший етап двосторонніх відносин між Україною та Великою Британією був позначений необхідністю формування договірно-правової бази, яка забезпечувала б

стабільний політичний діалог та сприяла зміцненню міжнародних зв'язків. У цей період основна увага приділялася укладенню базових угод та договорів, які регламентували основні напрями співпраці між країнами [19, с. 14].

Згодом, у контексті збалансованої та прагматичної зовнішньої політики України, відносини з Великою Британією почали набувати нових вимірів. Важливим аспектом стало економічне співробітництво, що охоплювало різні галузі, від інвестицій до спільних проєктів у сфері науки та технологій. Поступово до цього додавався оборонний компонент, який ставав все більш важливим у світлі зростаючих геополітичних викликів та загроз.

Особливо важливим кроком у зміцненні українсько-британських відносин стала Угода про співпрацю у сфері безпеки, укладена 12 січня 2024 року під час візиту до Києва Прем'єр-міністра Великої Британії Ріші Сунака. Ця угода передбачає надання Великою Британією Україні пакета військової допомоги на суму 2,5 млрд. фунтів стерлінгів. Цей пакет включає не лише матеріальну допомогу, але й широкий спектр технічної підтримки та консультаційних послуг. Одним з ключових аспектів цієї угоди є те, що вона передбачає щорічну допомогу протягом наступних десяти років. Це свідчить про довгострокову стратегічну підтримку України у сфері безпеки та оборони.

Згідно з умовами угоди, 200 млн. фунтів стерлінгів будуть терміново направлені на закупівлю дронів, у тому числі розвідувальних та морських. Це підкреслює важливість сучасних технологій у веденні бойових дій та забезпеченні обороноздатності країни. Використання дронів у військових конфліктах останніх років показало їхню ефективність у розвідувальних та бойових місіях, що дозволяє знизити ризики для військових та підвищити точність ударів по ворожих цілях.

Крім того, Велика Британія активно співпрацює з іншими європейськими країнами та США у питанні надання Україні безпілотників зі штучним інтелектом. Ці новітні технології мають значний потенціал у зміні балансу сил на полі бою. Безпілотники зі штучним інтелектом можуть діяти автономно, зв'язуючись між собою для координації атак на ворожі позиції. Така координація дозволяє створювати флотилії дронів, які можуть одночасно атакувати кілька цілей, значно

підвищуючи ефективність військових операцій. Застосування цих технологій не лише збільшує можливості для проведення успішних бойових дій, але й знижує необхідність участі людини-оператора, що мінімізує ризики людських втрат [20, с. 13].

Зазначена угода також передбачає підтримку України у випадку будь-якої агресії. Це є важливим елементом для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні, особливо в умовах постійних загроз з боку Російської Федерації. Велика Британія, як одна з провідних європейських держав, має значний вплив на міжнародній арені, і її підтримка є важливою для України не лише у військовому, але й у політичному сенсі.

В рамках вищевказаної угоди, уряд Великої Британії юридично зобов'язується протягом наступних 10 років надавати Україні оборонну підтримку. Ця угода має великий геополітичний і стратегічний вплив, враховуючи нинішню ситуацію в Україні та її тривалий конфлікт з Росією. Документ деталізує, що у 2022-2023 роках Британія вже надала Україні допомогу на суму 2,3 млрд фунтів стерлінгів, а у 2024 році обсяг цієї допомоги зросте до 2,5 млрд фунтів. Однак, подальше фінансування на наступні дев'ять років буде визначатися майбутніми урядами, що є певним невизначеним моментом, який може викликати занепокоєння в контексті постійної нестабільності в регіоні.

Ця угода безпеки з Великою Британією не є заміником шляху України до вступу в НАТО. Навпаки, вона базується на тезі, що є тимчасовим механізмом, який спрямований на полегшення цього процесу. Вона гарантує обмежені безпекові зобов'язання Лондона до моменту, коли Україна набуде членства в Альянсі. Це підписання є важливим кроком, який стане своєрідним путівником для переговорів з іншими країнами "великої сімки", особливо з ядерною трійкою: США, Францією та Великою Британією. Таким чином, дії уряду Великої Британії демонструють сильний сигнал для інших держав, спонукаючи їх до подібних заходів підтримки [17, с. 9].

Документ, підписаний між Україною та Великою Британією, має широкий спектр охоплення і не обмежується лише військовою компонентою. В угоді

детально розглядаються питання невійськової допомоги, що включають захист критичної інфраструктури України. Це є вкрай важливим аспектом, враховуючи неодноразові атаки на енергетичні та комунікаційні мережі країни з боку російських сил. Британія також зобов'язується сприяти співпраці в галузі кібербезпеки, що є надзвичайно актуальним у світлі зростаючих кіберзагроз. Інформаційна безпека є ще одним важливим напрямком співпраці, адже інформаційні війни та дезінформаційні кампанії стали невід'ємною частиною сучасних конфліктів.

Однією з основних проблем України залишається боротьба з організованою злочинністю, що також знайшло відображення в угоді. Великобританія обіцяє допомогу у цій сфері, що є важливим кроком для зміцнення правової системи України та забезпечення стабільності в країні. Крім того, угода охоплює питання фіскальної підтримки, що є критично важливим для економічної стабільності України. В умовах війни та постійної напруженості економіка країни зазнає значних втрат, і підтримка з боку міжнародних партнерів є необхідною для збереження макроекономічної стабільності.

Окремо варто згадати про відбудову України після завершення конфлікту. Цей процес потребує величезних фінансових ресурсів і технічної допомоги, і Велика Британія готова надавати підтримку у цьому напрямку. Угода також передбачає відшкодування втрат від російської агресії, що є важливим для відновлення економіки та соціальної інфраструктури країни. Гуманітарне співробітництво також є ключовим елементом угоди, враховуючи значні людські втрати та руйнування, спричинені війною.

Загалом, підписана між Великою Британією та Україною угода є комплексним документом, який охоплює широкий спектр питань, від військової та невійськової допомоги до економічної підтримки та відбудови. Вона демонструє потужну підтримку з боку одного з провідних членів міжнародної спільноти, що є важливим для України в умовах постійного конфлікту та тиску з боку Росії. Угода також є символом міжнародної солідарності з Україною та її прагненнями до євроатлантичної інтеграції [14, с. 1].

Незважаючи на намір зміцнювати довгострокові відносини між Україною та Великою Британією, існують окремі потенційні виклики, які можуть виникнути на цьому шляху. Політичні коливання в обох країнах можуть суттєво вплинути на стійкість партнерства та призвести до затримок у реалізації спільних ініціатив. В Україні політична ситуація залишається нестабільною через внутрішні протиріччя та зовнішні загрози. Політичні кризи, зміни уряду та вплив олігархів можуть ускладнити процес прийняття рішень та впровадження реформ. В той самий час, у Великій Британії також відбуваються зміни в політичному ландшафті, зокрема, після Брекзиту, що створює нові виклики у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин.

Геополітичні фактори також відіграють важливу роль у формуванні відносин між Україною та Великою Британією. Напруженість у регіоні, викликана агресією Росії, продовжує бути головною загрозою для стабільності та безпеки в Україні. Ця ситуація вимагає від обох країн координованих зусиль у сфері оборони та безпеки, а також спільної позиції на міжнародній арені. Крім того, економічні фактори, такі як зміни в міжнародній торгівлі та вплив глобальних економічних криз, можуть створити додаткові труднощі для співпраці. Наприклад, економічні санкції проти Росії мають вплив не тільки на її економіку, але й на економічні інтереси країн-партнерів, включаючи Україну та Велику Британію.

Проте, незважаючи на ці виклики, існують значні перспективи для співпраці між Україною та Великою Британією. Обидві країни мають спільний інтерес у зміцненні демократії, розвитку економіки та забезпеченні безпеки у регіоні. Важливою складовою цього партнерства є підтримка реформ в Україні, зокрема, у сфері боротьби з корупцією, зміцнення правової держави та розвитку громадянського суспільства. Велика Британія може надати значну підтримку Україні у впровадженні цих реформ, надаючи технічну допомогу, експертні знання та фінансові ресурси.

Економічна співпраця також має великі перспективи. Велика Британія є одним з провідних інвесторів в Україну, і існує потенціал для подальшого розширення інвестицій у різні сектори економіки. Торговельні відносини між країнами можуть

бути зміцнені через укладення нових угод про вільну торгівлю та зняття торговельних бар'єрів. Сфери, такі як ІТ, агропромисловий комплекс, енергетика та інфраструктура, мають значний потенціал для залучення британських інвестицій та технологій.

Особливо важливим аспектом є співпраця у сфері безпеки та оборони. Велика Британія вже надає Україні військову допомогу та проводить спільні військові навчання. Ця співпраця може бути посилена шляхом укладення нових угод про оборонне партнерство та обмін розвідданими. Спільні зусилля у боротьбі з гібридними загрозами, кібербезпекою та тероризмом можуть значно підвищити рівень безпеки в регіоні [29, с. 2].

Культурна та освітня співпраця також відіграє важливу роль у зміцненні відносин між країнами. Обмін студентами, наукові дослідження, культурні проєкти та програми обміну сприяють поглибленню взаєморозуміння та зміцненню дружніх відносин між народами України та Великої Британії. Ці ініціативи можуть бути розширені через створення нових освітніх програм, стипендій та спільних дослідницьких проєктів.

Попри всі виклики, довгострокове партнерство між Україною та Великою Британією є досяжним завдяки спільним зусиллям та взаємному розумінню. Важливою складовою успіху є політична воля обох сторін до зміцнення відносин та активна робота над подоланням наявних бар'єрів. Укладання нових угод, активізація економічної та військової співпраці, розвиток культурних та освітніх проєктів — все це сприятиме зміцненню стратегічного партнерства.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що сучасні українсько-британські відносини орієнтовані на підтримку всебічного розвитку України, зокрема оборонного напрямку, та створення стійкого суспільства, яке буде вільним від корупції та зловживань влади. Це підтверджується зусиллями та заявами високопосадових осіб обох країн, зокрема, висловленими Борисом Джонсоном у період його перебування на посаді прем'єр-міністра Великої Британії у період з 2019 по 2022 рік [14].

Все це демонструє те, що Україна та Велика Британія продовжують шукати шляхи подальшого зміцнення своїх довгострокових відносин, включно з роботою на шляху до сторічного партнерства.

РОЗДІЛ 3: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКИХ ВІДНОСИН ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ

3.1 Роль Великої Британії у післявоєнному відновленні та розвитку України

Війна в Україні, розпочата Росією 24 лютого 2022 року, завдала руйнівних наслідків українській інфраструктурі, економіці та суспільству. За оцінками Світового банку, загальні збитки інфраструктурі України сягають 600 мільярдів доларів США. Ця сума охоплює збитки, завдані транспортним шляхам, енергетичним мережам, житловим будинкам, а також об'єктам охорони здоров'я та освіти. Масштаб руйнувань вимагає значних ресурсів та міжнародної підтримки для відновлення країни.

Вже зараз, у розпал війни, Велика Британія відіграє важливу роль у підтримці України та плануванні її післявоєнного відновлення. Ця підтримка ґрунтується на історичних зв'язках між двома країнами, а також на спільних цінностях демократії, верховенства права та свободи. Велика Британія є одним із провідних міжнародних партнерів України, надаючи значну гуманітарну, військову, фінансову та іншу підтримку. Британська підтримка в різних сферах має ключове значення для України в її боротьбі за суверенітет і відновлення після війни [48, с. 12].

Велика Британія надала Україні значну гуманітарну допомогу, включаючи їжу, воду, медикаменти та притулок. Гуманітарні кризи, спричинені війною, призвели до величезних втрат серед цивільного населення та змусили мільйони людей залишити свої домівки. Станом на травень 2024 року, Велика Британія виділила Україні понад 1 мільярд фунтів стерлінгів гуманітарної допомоги. Ця допомога включає постачання необхідних продуктів харчування, забезпечення доступу до чистої води, медичну допомогу та надання притулків для біженців та внутрішньо переміщених осіб. Гуманітарна допомога також спрямована на забезпечення психологічної підтримки постраждалим від війни.

Крім гуманітарної допомоги, Велика Британія також надає Україні військову допомогу, включаючи зброю, боєприпаси та навчання. Вона є одним з найбільших

постачальників зброї для України, надавши допомогу на суму понад 2 мільярди фунтів стерлінгів. Це включає постачання сучасної зброї та обладнання, а також навчання українських військових. Підтримка військових зусиль України є критично важливою для забезпечення її здатності оборонятися та відстоювати свою незалежність. Військова допомога включає постачання різних видів озброєння, таких як протитанкові системи, системи ППО, боєприпаси та інше військово-обладнання.

Велика Британія надає Україні значну фінансову підтримку. Вона виділила Україні 1,5 мільярда фунтів стерлінгів грантової допомоги та гарантувала 5 мільярдів фунтів стерлінгів кредитів. Ці кошти спрямовані на підтримку української економіки, стабілізацію фінансової системи та забезпечення фінансової стабільності в умовах війни. Грантова допомога використовується для фінансування соціальних програм, підтримки малого та середнього бізнесу, відновлення інфраструктури та інших важливих проєктів. Гарантії кредитів надаються для забезпечення доступу України до міжнародних фінансових ринків та підтримки інвестицій у стратегічно важливі галузі.

Велика Британія також підтримує реформи в Україні, спрямовані на боротьбу з корупцією, зміцнення верховенства права та покращення ділового клімату. Вона надає Україні технічну допомогу та експертні консультації в цих сферах. Боротьба з корупцією є важливим елементом для забезпечення ефективного використання міжнародної допомоги та відновлення довіри до державних інституцій. Зміцнення верховенства права включає реформування судової системи, правоохоронних органів та забезпечення незалежності антикорупційних органів. Покращення ділового клімату спрямоване на залучення іноземних інвестицій, підтримку підприємництва та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу [36, с. 9].

Велика Британія заохочує британські компанії інвестувати в Україну після закінчення війни. Вона створила Фонд економічного відновлення України з початковим капіталом у 75 мільйонів фунтів стерлінгів, який буде використовуватися для підтримки британських компаній, які інвестують в українську економіку. Цей фонд спрямований на стимулювання економічного

зростання, створення нових робочих місць та відновлення виробничих потужностей. Інвестиції у стратегічні галузі, такі як енергетика, сільське господарство, інфраструктура та технології, сприятимуть довгостроковому розвитку України та її інтеграції у світову економіку.

Велика Британія є одним з найважливіших партнерів України у її прагненні до післявоєнного відновлення та розвитку. Вона надає Україні значну гуманітарну, військову, фінансову та іншу підтримку. Підтримка Великої Британії охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, стабільності та процвітання України. Ця підтримка є важливим фактором для зміцнення міжнародної коаліції на підтримку України та забезпечення її успішного відновлення після війни.

Велика Британія також відіграє важливу роль у підтримці реформ в Україні та заохочує британські компанії інвестувати в українську економіку. Реформи, спрямовані на боротьбу з корупцією, зміцнення верховенства права та покращення ділового клімату, є ключовими для забезпечення стійкого розвитку України. Інвестиції британських компаній у стратегічні галузі сприятимуть економічному зростанню, створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності української економіки на міжнародній арені [38, с. 45].

Післявоєнне відновлення та розвиток України буде складним завданням, але Велика Британія має досвід та ресурси, необхідні для допомоги Україні у досягненні її цілей. Війна в Україні, розпочата Росією, завдала значних збитків українській інфраструктурі, економіці та суспільству. Відновлення потребуватиме значних зусиль, зокрема реконструкції зруйнованих будівель, відновлення транспортних мереж, та стабілізації економіки. Велика Британія, з її багатим досвідом у проведенні реформ та розвитку демократичних інституцій, може стати ключовим партнером у цьому процесі.

Британський досвід у проведенні реформ, розвитку економіки та підтримці демократичних інституцій є цінним ресурсом для України. Британія має багаторічний досвід успішної реалізації реформ у різних сферах, що може бути корисним для України. Це включає реформи у галузях охорони здоров'я, освіти,

правосуддя та управління державними фінансами. Велика Британія також має розвинену систему демократичного управління, що включає прозорість, підзвітність та ефективність державних інституцій. Такий досвід може стати корисним для України, особливо в контексті побудови нових або реформування існуючих інституцій.

Співпраця з Великою Британією сприятиме ефективному використанню міжнародної допомоги, залученню інвестицій та створенню сприятливих умов для довгострокового розвитку країни. Велика Британія має досвід у координації міжнародної допомоги, що може допомогти Україні максимально ефективно використовувати ресурси, що надходять від міжнародних донорів. Це включає розробку та впровадження програм, спрямованих на відновлення критично важливих галузей економіки та інфраструктури, таких як енергетика, транспорт та житлове будівництво.

Британська підтримка також охоплює гуманітарну, військову та фінансову допомогу. Велика Британія активно надає гуманітарну допомогу Україні, спрямовану на підтримку постраждалих від війни людей, включаючи забезпечення житлом, медичною допомогою та продуктами харчування. Військова підтримка включає постачання військової техніки та навчання українських військових. Фінансова допомога включає кредити та гранти для підтримки економічної стабільності та відновлення.

Участь Великої Британії у плануванні післявоєнного відновлення України є важливою складовою успіху цього процесу. Британські експерти можуть надати консультації щодо розробки стратегій та планів відновлення, а також допомогти у координації зусиль різних міжнародних організацій та донорів. Це включає як короткострокові заходи з відновлення критично важливої інфраструктури, так і довгострокові проекти з розвитку економіки та підвищення життєвого рівня населення.

Важливим аспектом співпраці є залучення британських інвестицій в українську економіку. Велика Британія має розвинений фінансовий сектор та багато успішних компаній, які можуть інвестувати в різні галузі української економіки. Це

може сприяти створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств та збільшенню експорту української продукції. Британські експерти також можуть надати консультації щодо розвитку громадянського суспільства та підтримки демократії. Велика Британія має багатий досвід у підтримці громадських організацій, розвитку медіа та забезпеченні участі громадян у процесах прийняття рішень. Такий досвід може бути корисним для України в контексті побудови демократичного суспільства та забезпечення участі громадян у відновленні країни [10, с. 2].

Велика Британія також може сприяти розвитку української освіти та науки. Це включає обмін досвідом та знаннями, підтримку наукових досліджень та навчання українських студентів у британських університетах. Така співпраця може сприяти підвищенню рівня освіти в Україні та розвитку інноваційних технологій, що є важливим для довгострокового економічного розвитку країни.

У підсумку, війна в Україні, розпочата Росією, завдала значних збитків українській інфраструктурі, економіці та суспільству. Велика Британія відіграє важливу роль у підтримці України та плануванні її післявоєнного відновлення. Британська підтримка охоплює гуманітарну, військову, фінансову допомогу, а також сприяє проведенню реформ та залученню інвестицій. Співпраця між Україною та Великою Британією є важливим фактором для забезпечення успішного відновлення та довгострокового розвитку України після війни. Британський досвід у проведенні реформ, розвитку економіки та підтримці демократичних інституцій є цінним ресурсом для України, який сприятиме створенню сприятливих умов для довгострокового розвитку країни.

3.2 Безпекова співпраця сторін після закінчення конфлікту

Розглядаючи потенційні сценарії співпраці між Україною та Великою Британією після закінчення воєнного конфлікту слід звернутися до базових визначних подій, які вже відбулися і в подальшому можуть зіграти ключову роль у цих відносинах.

13 березня 2023 року урядом Великої Британії було презентовано перед британським парламентом оновлений інтегрований огляд під назвою "IntegratedReviewRefresh 2023", який становить доповнення до попереднього огляду з питань безпеки, оборони, розвитку та закордонної політики, затвердженого у 2021. Згідно з документом, у зв'язку з глобальними подіями, із спеціальним акцентом на події, що відбуваються в Україні та російській агресії проти неї, відводиться особливе місце питанням, пов'язаним із цими конфліктами [4].

У промові з цього приводу британський прем'єр-міністр Ріші Сунак відзначив, що попередній огляд, навіть не передбачивши усіх глобальних турбулентностей останніх двох років, вже сприяв стимулюванню рекордних інвестицій у сфері оборони і забезпечив більш активну позицію країни на міжнародній арені. Цей підхід виявився актуальним і у контексті британського внеску в підтримку оборони України, як з точки зору обсягу наданої підтримки, так і з точки зору ролі, яку Велика Британія відіграла у посиленні безпеки для міжнародної спільноти. В умовах загрози для безпеки всього континенту, британська сторона виявила себе в авангарді захисту його інтересів.

Увійшовши в епоху багатополярного, фрагментованого та конфліктного світу раніше і повніше, ніж передбачалося, сучасне глобальне співтовариство стикається з періодом підвищеного ризику та нестійності, який, ймовірно, затримається й після закінчення 2030-х років. В цьому контексті Огляд безпеки оновлює стратегічні пріоритети та основні завдання Великої Британії відповідно до змін, що відбулися на глобальній арені.

На перше місце в документі висувуються аспекти, пов'язані з незаконним вторгненням Росії на територію України. Дії Путіна призвели до наймасштабнішого збройного конфлікту, великої кількості біженців та енергетичної кризи в Європі, що стали найбільшими від Другої світової війни. Ця війна відновила високоінтенсивні наземні бойові операції в регіоні, що впливає на стратегію Великої Британії та НАТО у плані стримування та оборони. Зараз Росія стала найбільшою загрозою для безпеки Великої Британії. Відзначається, що колективна безпека стала невід'ємною частиною від результату конфлікту в Україні. Також підкреслюється необхідність

для британських силових структур аналізувати, вчитися та адаптуватися до змінливого характеру сучасної війни, зокрема в сухопутній сфері [8].

По-друге, оновлений огляд відображає зростання системної конкуренції, що на даний момент є головним геополітичним трендом та основним фактором, що погіршує безпекове середовище. Зростаюча конвергенція авторитарних режимів ставить під сумнів основні принципи відкритого, стабільного та мирного міжнародного порядку, сприяючи спробам підірвати міжнародну систему або адаптувати її до власних інтересів. Зауважується, що поглиблення партнерства між Китаєм та Росією, а також зростаюча співпраця між Росією та Іраном після вторгнення в Україну, викликають серйозне хвилювання. Підкреслюється, що глибина відносин між Великою Британією та Сполученими Штатами, включаючи розвідку, військову та дипломатичну координацію, залишається надзвичайно важливою для забезпечення безпеки, що ще більше підсилюється після реакції на конфлікт в Україні.

Крім того, спостерігається різке зростання геополітичної напруженості щодо джерел енергії, особливо після серйозних труднощів на світових енергетичних ринках та війни в Україні. Це може ускладнити перехід до чистої енергії, оскільки гарантований доступ до ключових технологій, сировини та критично важливих ресурсів створює нові виклики, які потрібно вирішувати вже зараз, зокрема через ефективне глобальне управління, що може сприяти справедливому переходу для всіх країн [21, с. 7].

І на завершення, слід відзначити, що, новий огляд реагує на зростаючий вплив глобальної нестійкості на повсякденне життя британських громадян. Вторгнення Російської Федерації в Україну для британських громадян має певні наслідки, включаючи значний зріст цін на енергоносії та серйозне навантаження на сімейні бюджети, що призвело до значного втручання уряду шляхом гарантування цін на енергію та інші схеми підтримки. У більш широкому контексті геополітична нестабільність проявляється у більшому обсязі та різноманітності нападів як державних, так і недержавних акторів на британські установи, організації та особи;

зростаючій проблемі нелегальної міграції; перервах у ланцюжках постачання та зростанні цін на основні товари; розповсюдженні дезінформації та кіберзлочинності.

Підтримка України з боку Великої Британії є вельми значимою у цей час і має намір тільки розширюватися. Про це свідчить також те, як під час свого візиту до Києва прем'єр-міністр Великобританії Ріші Сунак звернувся до депутатів Верховної Ради, підтвердивши готовність продовжити підтримку України. "Ми допоможемо вам перемогти у війні. Росія думає, що вони нас переважають, що наша рішучість похитнулася. Це не так. За останні два роки ми відправили вам 2,3 мільярда фунтів стерлінгів військової допомоги. Цього року ми збираємося збільшити цей показник із найбільшим оборонним пакетом, на сьогодні, вартістю 2,5 мільярда фунтів стерлінгів... Отже, не сумнівайтеся, ми нікуди не відвертаємося, а Путін ніколи нас не переважає. Ми тут заради України стільки, скільки буде потрібно", - сказав британський прем'єр: "Я є членом одного із найдавніших парламентів світу. Сьогодні я мав честь виступити перед найхоробрішими людьми світу. Слава Україні" [7].

На тлі періодично виникаючих проблем щодо підтримки України з боку США особливого значення набуває допомога від Сполученого Королівства, надаючи йому статусу головного партнера нашої держави та забезпечуючи європейську солідарність у питаннях його військово-політичної підтримки.

Саме Сполучене Королівство першим серед усіх держав, що приєдналися до оприлюдненої 12 липня 2023 р. на саміті НАТО у Вільнюсі Спільної декларації про підтримку України (усього 31 країна), уклало Угоду про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії про яку вже зазначали раніше.

Для української сторони ключовими моментами є те, що дана Угода формалізує безпекові домовленості, які існують, гарантує довгострокову підтримку, а також чітко підтверджує українське бачення завершення війни – відновлення територіальної цілісності, відповідальність РФ за вчинені злочини, репарації та відновлення української економіки, у т. ч. завдяки розвиткові співпраці у сфері ОПК із залученням британських інвестицій.

Високий рівень внеску Великої Британії у допомогу Україні свідчить про реалізацію стратегії глобальної присутності та залученості у вирішення глобальних геополітичних проблем. Пріоритетом національної безпеки та зовнішньої політики Великої Британії у короткостроковій та середньостроковій перспективі є протидія загрози, що представляє Російська Федерація для європейської безпеки в цілому [20]

Очікується, що загальні витрати Великої Британії на оборону досягнуть 2,29%, враховуючи підтримку України, з наміром найближчим часом досягти показника у 2,5%. Ці зобов'язання, які узяті разом, сприятимуть збереженню провідних позицій у НАТО та продовженню модернізації національних збройних сил. Цей процес буде ще більш зміцнюватися відповідно до засвоєних уроків війни в Україні та подальшого співробітництва у післявоєнний період [Defending Britain from a]

3.3 Аспекти гуманітарного співробітництва країн, їх вплив на подальший розвиток післявоєнних відносин.

Аспекти гуманітарного співробітництва країн, їх вплив на подальший розвиток післявоєнних відносин, ілюструють передову позицію Великої Британії у забезпеченні негайного відновлення України та задоволенні її гуманітарних потреб. Після повномасштабного вторгнення уряд Великої Британії взяв на себе зобов'язання надати понад 640 млн фунтів стерлінгів у двосторонню гуманітарну, стабілізаційну, відновлювальну та реформаторську допомогу для вирішення невідкладних потреб України.

Україна та Велика Британія сприятимуть подальшому розвитку партнерства у сфері гуманітарного розмінування, накопиченню, аналізу, обміну та застосуванню практичного досвіду у сфері гуманітарного розмінування.

Оскільки Україна починає процес раннього відновлення та відбудови, незважаючи на бойові дії які що продовжуються в окремо взятих регіонах та постійні загрози ракетних обстрілів, обидві країни забезпечать продовження скоординованої гуманітарної допомоги, яка рятуватиме життя там, де це необхідно. Учасники працюватимуть разом, щоб забезпечити більш пріоритетне,

цілеспрямоване гуманітарне реагування, спрямоване на тих, хто найбільше потребує допомоги, зокрема у важкодоступних районах

Також слід відзначити, що уряди країн домовилися поступово делегувати компетенції національним організаціям України для здійснення контролю за надходженням гуманітарної допомоги в українську систему надання послуг у майбутньому, а також для забезпечення більшого керівництва, можливостей та фінансування для оперативного надання гуманітарних послуг. Учасники також продовжуватимуть активно підтримувати біженців з України [43, с. 13].

Сполучене Королівство визнає значний прогрес, досягнутий Україною у впровадженні реформ. Україна підтверджує свою незмінну відданість реформам, зокрема у культурно-гуманітарній сфері через посилення відповідності євроатлантичним цінностям і стандартам, зокрема через розвиток і стандартизацію міжнародного гуманітарного права, а також підтримку відповідних міністерств у виконанні їхніх зобов'язань щодо вразливих груп [20].

У підсумку, гуманітарне співробітництво між Україною та Великою Британією є важливим інструментом відновлення та підтримки громад в умовах конфлікту та післявоєнної реконструкції. Обидві країни активно співпрацюють у наданні гуманітарної допомоги, координуючи зусилля для задоволення невідкладних потреб населення, зокрема у важкодоступних районах.

Домовленість про поступове делегування компетенцій національним організаціям України щодо контролю та забезпечення гуманітарної допомоги свідчить про глибоке розуміння та довіру між партнерами. Ця спільна ініціатива сприяє більш ефективному та оперативному реагуванню на потреби населення та підвищує ефективність гуманітарного реагування.

Велика Британія планує активно допомагати Україні у розробці стратегій для реінтеграції територій, які наразі перебувають під окупацією. Важливим аспектом цієї допомоги буде забезпечення стабілізації та соціально-економічного відновлення, зокрема на звільнених, прифронтних та прикордонних з Росією територіях, з метою сприяння інклюзивному соціальному відновленню та

врахування потреб найбільш вразливих верств населення. Це включає в себе роботу з підтримки жінок, розвиток систем соціального захисту та допомогу ветеранам.

Учасники підтверджують свою прихильність до ідеї, що інклюзивне проведення реформ є важливим чинником для забезпечення поточної та майбутньої безпеки та добробуту України, зміцнення її демократичних інститутів та реалізації європейських та євроатлантичних амбіцій. Наслідки війни, зокрема звільнення окупованих територій та потреба в переході від воєнного стану до мирного життя, вимагатимуть від українських інституцій адаптації та ефективного подолання надзвичайних викликів.

Велика Британія збереже свою підтримку потреб у стабілізації та цивільному захисті шляхом використання Фонду партнерства для стійкої України (PFRU) там, де це буде мати стратегічне значення. Попередні видатки спрямовувалися, зокрема, на підтримку Державної служби України з надзвичайних ситуацій у кількох ключових сферах, спрямованих на підвищення її здатності до оперативного реагування на надзвичайні ситуації та на підвищення рівня цивільного захисту. Крім того, надана допомога регіональним та місцевим адміністраціям спрямовувалася на створення укриттів, включаючи тих, які розташовані у школах [21].

Крім того, розвиток партнерства у сфері гуманітарного розмінування, аналізу та обміну досвідом покликаний забезпечити безпеку та захист населення від небезпек від мін. Обидві сторони продовжують працювати разом для забезпечення більш пріоритетного та цілеспрямованого гуманітарного реагування, спрямованого на тих, хто найбільше потребує допомоги.

Таким чином, гуманітарне співробітництво між Україною та Великою Британією є важливим елементом спільних зусиль у вирішенні глобальних гуманітарних викликів та відзначається взаємопідтримкою, довірою та розумінням між партнерами.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження були розглянуті різні аспекти взаємодії України та Великої Британії в контексті російсько-української війни. Зокрема, ми проаналізували політичні та економічні аспекти цієї взаємодії, вплив культурного обміну на відносини між країнами, реакцію Великої Британії на початок конфлікту, а також роль, яку вона відіграє у відновленні України. Також були досліджені перспективи економічної та політичної співпраці після завершення війни.

Політичні та економічні аспекти впливу війни мають надзвичайно велике значення для обох країн. Війна суттєво змінила баланс сил у Європі, і Велика Британія, будучи однією з провідних світових держав, відіграє ключову роль у підтримці України. Від початку конфлікту Велика Британія активно підтримує Україну на міжнародному рівні, надаючи політичну та дипломатичну підтримку, а також впроваджуючи санкції проти Росії. Ця підтримка включає в себе постачання військової техніки, фінансову допомогу та участь у міжнародних форумах, де обговорюються питання української безпеки.

Економічна підтримка з боку Великої Британії також є вагомим фактором. Зокрема, було надано значну фінансову допомогу для стабілізації української економіки в умовах війни. Крім того, британські інвестиції у відновлення інфраструктури та підтримка малого і середнього бізнесу допомагають створювати нові робочі місця та сприяють відновленню економічної активності в Україні. Така взаємодія підкреслює важливість економічного співробітництва між двома країнами і демонструє солідарність Великої Британії з Україною.

Культурний обмін також відіграє важливу роль у зміцненні українсько-британських відносин. З початком війни культурний обмін набув нового значення. Українські митці, письменники, музиканти та інші культурні діячі отримали можливість представляти свою культуру на міжнародному рівні, зокрема у Великій Британії. Ці заходи не лише підвищують обізнаність про українську культуру, але й сприяють формуванню позитивного іміджу України у світі. Взаємні культурні

проекти та ініціативи також зміцнюють міжособистісні зв'язки та сприяють кращому взаєморозумінню між народами обох країн.

Реакція Великої Британії на початок війни була швидкою та рішучою. Вже на перших етапах конфлікту британський уряд засудив агресію Росії та надав Україні різноманітну підтримку. Політичні заяви, дипломатичні зусилля та конкретні дії, такі як запровадження санкцій проти російських олігархів та підприємств, демонструють чітку позицію Великої Британії у цьому конфлікті. Ця підтримка значною мірою сприяла мобілізації міжнародної спільноти на захист суверенітету України.

Роль Великої Британії у відновленні України після завершення конфлікту є однією з ключових тем нашого дослідження. Велика Британія вже розробляє плани щодо підтримки України у післявоєнний період. Ця підтримка включає в себе як фінансову допомогу, так і технічну експертизу у відновленні інфраструктури, реформуванні державних інститутів та забезпеченні стійкого розвитку економіки. Британські компанії та експерти можуть відігравати важливу роль у відбудові зруйнованих міст, відновленні життєво важливих систем постачання та створенні нових економічних можливостей для українців.

Перспективи економічної та політичної співпраці між Україною та Великою Британією після закінчення конфлікту виглядають досить обнадійливо. Обидві країни вже мають міцні підвалини для подальшої співпраці, які були закладені під час війни. Після завершення конфлікту можна очікувати на подальше розширення торговельно-економічних відносин, збільшення обсягів інвестицій та поглиблення політичного діалогу. Спільні зусилля у відновленні України можуть стати потужним стимулом для розвитку нових напрямків співпраці, зокрема у сферах енергетики, технологій, освіти та культури.

Окрім того, важливо зазначити, що українсько-британські відносини мають потенціал стати прикладом успішної співпраці для інших країн. Велика Британія, як країна з великим досвідом у міжнародних відносинах, може допомогти Україні інтегруватися у світову спільноту та зайняти гідне місце на міжнародній арені.

Спільні проєкти, конференції та форуми, які будуть проводитися у майбутньому, сприятимуть подальшому зміцненню відносин між двома країнами.

У підсумку, дослідження показало, що війна суттєво вплинула на відносини між Україною та Великою Британією, відкривши нові можливості для співпраці у політичній, економічній та культурній сферах. Велика Британія продемонструвала рішучу підтримку України на всіх етапах конфлікту, що стало важливим фактором у боротьбі за суверенітет та територіальну цілісність України. Після завершення війни обидві країни мають великі перспективи для поглиблення співпраці та розвитку нових напрямків взаємодії, що сприятиме стійкому розвитку та процвітанню обох народів.

У контексті взаємовідносин з Україною продовжуватиметься розвиток різноманітних інструментів стримування та оборони, включаючи інформаційні операції та передові кіберінструменти, паралельно з розвідувальними можливостями. З метою посилення економічної безпеки будуть розроблені та впроваджені більш надійні заходи, спрямовані на захист сил і засобів, ланцюгів поставок та ключових технологій, що мають стратегічне значення для країн-партнерів Великої Британії, у т.ч. і для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Зручний плацдарм»: як Великобританія нарощує оборонне партнерство з Україною. // RT. URL: <https://uk.rt.com/ussr/article/876538-velikobritaniya-oboronnoe-sotrudnichestvo-kiev>(дата звернення: 25.05.2024)
2. BBC, Публікація: "Як світ реагує на російський напад на Україну" URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60516062>(дата звернення: 25.05.2024)
3. Defending Britain from a more dangerous world. Defence Secretary, Grant Shapps, delivered a speech at Lancaster House in London. 2024. 15 Jan. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/defending-britain-from-a-more-da...>(дата звернення: 25.05.2024)
4. Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy Presented to Parliament by the Prime Minister by Command of Her Majesty. March 2021. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competit...>(дата звернення: 25.05.2024)
5. GOV.UK: UK and Ukraine sign Political, Free Trade and Strategic Partnership Agreement. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-and-ukrainesign-political-free-trade-and-strategic-partnership-agreement>(дата звернення: 25.05.2024)
6. HIMARS, PzH 2000, Javelin. Топ 10 західної зброї в українській армії // Фокус. 26 липня 2022. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/522305-top-10-zahidnogo-oruziya-v-ukrajinskoji-armiji> (дата звернення: 25.05.2024)
7. Integrated Review Refresh 2023: Responding to a more contested and volatile world \ URL: <https://www.gov.uk/government/publications/integrated-review-refresh-2023-responding-to-a-more-contested-and-volatile-world>(дата звернення: 25.05.2024)
8. Political, Free Trade and Strategic Partnership Agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Ukraine. URL:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/934935/CS_Ukraine_1.2020_UK_Ukraine_Political_Free_Trade_Strat_Partner_Agreement.pdf [Partner_Agreement] (дата звернення: 25.05.2024)

9. Tooriesfacing 1997-style generalelectionwipeout. The Telegraph.14 Jan, 2024. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2024/01/14/general-election-poll-t...>

10. Twitter/RishiSunak/Official / URL: https://twitter.com/RishiSunak/status/1745865842141597893?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1745865842141597893%7Ctwgr%5E82c6c20c7e6d0654d369f54aae7dd0d56580b15b%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ffb.ua%2Fnews%2F2024%2F01%2F12%2F593486_sunak_vistupiv_iz_zayavoyu_verhovniy.html(дата звернення: 25.05.2024)

11. UK settohaveweakestgrowthamong G7 in 2024. IMF forecasts. Reuters. 2023. 10 Oct. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/uk-set-have-weakest-growth-among-g7-20...>(дата звернення: 25.05.2024)

12. Атлас зброї: які бронемашини Україна отримала від союзників та як їх використовує // Dev.ua. 22 липня 2022. URL: <https://dev.ua/news/atlas-zbroi-ia-ki-bronemashyny-ukraina-otrymala-vid-soiuznykiv-ta-ia-ik-vykorystovuie> (дата звернення: 25.05.2024)

13. Аудит зовнішньої політики Україна-Велика Британія (дискусійна записка), режим доступу: URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_GB_ukr_inet.pdf(дата звернення: 25.05.2024)

14. Аудит зовнішньої політики: Україна – Велика Британія. Дискусійна записка / Сергій Солодкий, Микола Белесков. URL: http://neweurope.org.ua/wpcontent/uploads/2017/10/Aud_Ukr_GB_ukr_inet.pdf (дата звернення: 25.05.2024)

15. Біла книга 2021. Оборонна політика України. К- МОУ, 2021. 124 с.

16. Британія надає 2,5 млрд фунтів кредитних гарантій для торгівлі з Україною – Smida. // Smida–Mainpage. URL: <https://smida.gov.ua/news/allnews/britanianadae25mlrdfuntivkreditnihgarantijdlatorgivlizukrainou>(дата звернення: 25.05.2024)

17. Британія передасть Україні 600 ракет Brimstone. // Суспільне Новини. URL: https://suspilne.media/362390-britania-peredast-ukraini-600-raketbrimstone/?utm_source=copylink&utm_medium=ps (дата звернення: 25.05.2024)
18. Британські спецслужби допомагають українському Центру виборчого в кібербезпеці. / bmpd – LiveJournal. URL: <https://bmpd.livejournal.com/3449434.html> (дата звернення: 25.05.2024)
19. Буде вдвічі більше: Британія відправить в Україну нові системи РСЗВ M270 // 24 канал. 11 серпня 2022. URL: https://24tv.ua/britaniya-vidpraviv-ukrayinu-novi-sistemi-rszv-m270-shho-pro_n2121865 (дата звернення: 25.05.2024).
20. Велика Британія поруч зі США є «найбільшим партнером» України у сфері гарантій безпеки – Пристайко. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-brytaniya-garantiibezpeky/32023032.html> (дата звернення: 25.05.2024)
21. Великобританія і Україна домовилися про виробництво ракетних катерів для ЗСУ. // Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2020/10/7/7115142/> (дата звернення: 25.05.2024)
22. Великобританія і Україна домовилися про розширення військової навчально-тренувальної операції. // Glavcom. URL: <https://glavcom.ua/ru/news/velikobritaniya-i-ukraina-dogovorilis-o-rasshirenii-voennoy-uchebno-trenirovochnoy-operacii-751520.html> (дата звернення: 25.05.2024)
23. Виступ Малкольма Рифкінда Державного секретаря у закордонних справах Великої Британії та у справах співдружності в Українському інституті міжнародних відносин / Великобританія неухильно підтримуватиме вас:, // Політика і час. – 1995. – № 10. – С. 10.
24. Військові навчання у Британії: Воллес відвідав бійців ЗСУ // Ukrinform. 9 липня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3525495->

[vijskovi-navcanna-u-britanii-volles-vidvidav-bijciv-zsu.html](https://www.vijskovi-navcanna-u-britanii-volles-vidvidav-bijciv-zsu.html) (дата звернення: 25.05.2024)

25. Геополітика і безпека. Аналітичний і науково-практичний журнал. URL: [http://www.instituteofeurope.ru/images/uploads/review/GEO_3\(39\)_2021.pdf](http://www.instituteofeurope.ru/images/uploads/review/GEO_3(39)_2021.pdf)

(дата звернення: 25.05.2024)

26. Гражевська Н. І. Інституційна зміна світової економіки за умов фінансової глобалізації. Фінанси України. 2019. № 5. С. 49-65.

27. Грубінко А. В. Міжнародна роль Великої Британії в умовах російсько-української війни // Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету. 2022. С. 293–299.

28. Грубінко А., УКРАЇНСЬКО–БРИТАНСЬКІ ВІДНОСИНИ 1991 – 2004, URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/22901> (дата звернення: 25.05.2024)

29. Данилов і посол Великобританії обговорили розширення співпраці в сфері кібербезпеки. // Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/667923.html> (дата звернення: 25.05.2024)

30. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.05.2024) Договір про принципи відносин і співробітництво між Україною і Сполученим Королівством Великобританії та Північної Ірландії (Договір ратифіковано Законом N 112/94-ВР від 15.07.94). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_040#Text (дата звернення: 25.05.2024)

31. Економіка зарубіжних країн : Підручник. А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський та ін. 2-ге вид. К. Либідь, 2018. 582 с.

32. Експрем'єрка Британії підтримує прискорений вступ України в НАТО. // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/04/12/7397612/> (дата звернення: 25.05.2024)

33. Енергетична стратегія України до 2030 року. URL: <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/about/strategy/> // Енергоатом. (дата звернення: 25.05.2024)

34. Зайцев Б., Коваль Н. Ключові аспекти виходу Великої Британії з ЄС: наслідки для України. Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при МЗС : аналітична записка. Київ. ЦМД, 2019. С. 1-8.

35. Зеленський відвідав Лондон. Британія пообіцяла посилену військову допомогу. // BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features64555418> (дата звернення: 25.05.2024)

36. Іванець О. Місії Orbital в Україні: навчання з індивідуальної підготовки за новітніми методиками. АрміяInform. 17 червня 2021. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/06/misiyi-orbital-v-ukrayini-navchannya-zindyvidualnoyi-pidgotovky-za-novitnimi-metodykamy/> (дата звернення: 25.05.2024)

37. Коновалюк В. Роль Великої Британії у повоєнному відновленні України/ Конференція НАУ, Збірник 2024, Тези

38. Мартинов, Тодоров / ЕКЗИСТИНЦІЙНИЙ ВОРОГ / URL: <https://dspace.zhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34246/1/%D0%95%D0%9A%D0%97%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%93.pdf>(дата звернення: 25.05.2024)

39. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії щодо конфіскації доходів, одержаних [...]. // Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_026#Text (дата звернення: 25.05.2024)

40. Міністерство фінансів України \ MOF.GOV.UA, https://www.mof.gov.ua/uk/news/theunited_kingdom_has_provided_over_usd_16_billion_in_financial_assistance_to_ukraine_since_february_2022_sergii_marchenko_during_the_meeting_with_the_newly_appointed_british_ambassador_to_ukraine-4296(дата звернення: 25.05.2024)

41. Нарешті Brexit. Чого очікувати Британії й Україні. URL: https://lb.ua/world/2020/02/01/448701_nakonetsto_brexit_zhdad.html (дата звернення: 25.05.2024)
42. НІСД / Основні тенденції зовнішньої політики Сполученого Королівства напередодні загальнонаціональних виборів / <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-spoluchenoho>(дата звернення: 25.05.2024)
43. Офіційний сайт Президента України / Угода про співробітництво URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277>(дата звернення: 25.05.2024)
44. Соколова В. / Британо-українські відносини: еволюція та перспективи/ URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2017/2017-4-6/09.pdf>(дата звернення: 25.05.2024)
45. Україна не просить нічого, окрім миру. Джонсон уточнив, яку допомогу Британія надає Києву. НВ. 10 лютого 2022. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/agresiya-rf-dzhonson-utochniv-yaku-dopomogubritaniya-nadaye-kiyevu-ostanni-novini-50215705.html> (дата звернення: 25.05.2024)
46. Черінько І. Українсько-британські відносини: сучасний стан, проблеми, перспективи / І. Черінько / Студентська координата. – К.2005. С. 4–5
47. Як навчають українських бійців у Великобританії // Український тиждень. 22 серпня 2022. URL: <https://tyzhden.ua/World/255559> (дата звернення: 25.05.2024)
48. Яку зброю Британія дає Україні // BBC News. 27 травня 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61604424> (дата звернення: 25.05.2024)
49. Крушинський В.Ю. Британсько-українські відносини з питань євроінтеграції // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. — Випуск 57. — Частина І. — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2005. — С. 103–111